སྐར་ཁམས་འབོམ་རྣམ་སྣང་ངམ།
ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་གི་སྐོར་ལ་ཅུང་ཟད་གླེང་བ།

ཇོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་།

འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་ཆེན་ཐེངས་བདུན་པ་ ༡༩༩༤ ཕྱི་ཟླ་ ༦ པའི་ནང་ཚོགས་སྐབས་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཨ་མདོ་ཤར་ཁོག་གི་མཁས་དབང་མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་རྒྱལ་མཚན་མཆོག་ནས་ "བཙན་པོ་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་སྐབས་ཀྱི་བརྐོས་པའི་རྡོ་བརྐོས་ཡི་གེ་" ཞེས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཚོགས་མང་མདུན་སར་སྒྲོག་སྦྲངས་གནང་རྗེས་རིམ་པས་སྤྱར་སྐྲུན་ཡང་ཐེངས་གཉིས་ཙམ་མཛད་ཡོད།

གོང་གསལ་དཔྱད་རྩོམ་ལས། "བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་སངས་རྒྱས་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ལ་དད་པ་བྱེད་པའི་སྐོར། དེ་ཡང་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་པ་རི་ཅར་སོན་ (Hugh E. Richardson) གྱིས་བོད་ཀྱི་བཙན་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་ (742–797) གྱི་སྐབས་སུ་སངས་རྒྱས་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ལ་བརྩི་མཐོང་བྱ་ཡི་ཡོད་ཚུལ་གསུངས་ཡོད། འབིས་ཁོག་གི་ཡུལ་དུ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་སྐུ་བརྙན་བཞེངས་ཡོད་པ་དེ་ནི་ལྟ་བ་དེའི་རྒྱབ་རྟེན་དཔེ་མཚོན་ལེགས་པོ་ཞིག་རེད། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་ཁག་ཏུ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ལ་འབོད་སྲོལ་མི་འདྲ་བ་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་དཔེར་ན་ལྡེ་བྲག་རྣམ་སྣང་[1] དང་། མཁོ་མཐིང་རྣམ་སྣང་།[2] འབོ་ཡུལ་རྣམ་སྣང་[3] བཅས་ལྟ་བུའོ།"[4] །ཞེས་དང་། ཡང་། "བོན་

1 ཀུན་གྲོལ་གྲགས་པའི་ (1700-1766) སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་སྤྱི་ཡི་འབྱུང་ཁུངས་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་འདོད་པ་འཇོ་བའི་གཏེར་མཛོད། རྒྱ་གར། ༡༩༧༥ ཤོག་གྲངས་ ༣༡༨

2 གཏེར་སྟོན་བརྒྱ་རྩའི་རྣམ་ཐར། ཤོག་གྲངས་ ༡༡༤

3 མཆན་འགྲེལ་ ༤ པར་གཟིགས།

4 'Inscriptions Dating from the Reign of *btsan po* Khri lde srong btsan', Edited by Helmut

གྱི་གཏེར་སྟོན་སངས་རྒྱས་གླིང་པའི་ (1705–1734) རང་རྣམ་[5] ནང་དུ། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༣༤ ལོར་ཁོང་གིས་ཁམས་ཁྱུལ་བརྒྱུད་ནས་རྒྱལ་རོང་གི་ཡུལ་དུ་བྱོན་སྐབས་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་དང་དེའི་འཁོར་བརྒྱུད་བཞེངས་པའི་ལྷ་ཁང་ཞིག་ཏུ་ཕེབས་ཤིང་ལྷ་ཁང་དེ་ཨུན་ཤིང་ཀོང་ཇོས་བཞེངས་པ་ཡིན་ཚུལ་གསུངས་པ་ལས། རྣམ་པར་སྣང་མཛད་སོགས་ཀྱི་སྐུ་བརྙན་དེ་དག་བྲག་བརྐོས་ཡིན་མིན་གསལ་པོ་གསུངས་མེད། ཁོང་བོད་དབུས་གཙང་དུ་ཕེབས་སྐབས་ཀྱི་ལམ་བར་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོས་བརྐོས་པའི་སྐུ་བརྙན་མཇལ་གཟིགས་གནང་བའི་སྐོར་གསུངས་འདུག །དེ་ཡང་ཁོང་གིས་མཇལ་བའི་ལྷ་ཁང་དེའི་མཚན་ལ་འབོ་ཡུལ་རྣམ་སྣང་ཟེར་བ་ཡིན། ཁོང་གིས་འབོ་ཡུལ་ཞེས་པའི་ས་ཆ་དེ་ནི་སྨར་ཁམས་ཟེ་ (ཟལ་) མོ་སྒང་གི་ལྡེ་གནས་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ད་ཆུ་ (ཟླ་ཆུ་) དང་འབྲི་ཆུ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ཆགས་ཡོད་ཚུལ་གསུངས། ཁོང་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྐུ་བརྙན་བཞུགས་སའི་ལྷ་ཁང་དེར་གདན་དྲངས་ནས་ལྷ་ཁང་དེ་སྐོར་གྱི་དཀར་ཆག་ཅིག་འབྲི་རྒྱུར་ཡང་ཡང་སྐུལ་ཚུལ་ཡང་གསུངས་འདུག །དེ་རྗེས་ཁོང་གིས་ཐོག་མར་འདི་ལྡིའི་དཀར་ཆག་གམ་གནས་ཡིག་ཅིག་འབྲི་བར་མ་ནུས་དགོངས་ཀྱང་། མཚན་མོའི་རྨི་ལམ་དུ་སྐུ་བརྙན་དེ་དག་ནི་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་དང་དེའི་སྐུ་འཁོར། དེ་རྣམས་བཞེངས་མཁན་ནི་བཙན་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་བཙུན་མོ་ཨུན་

Krasser, Michael Torsten Much, Ernst Steinkellner, Helmut Tauscher, *Tibetan Studies*, Volume 1, Verlag der Osterreichischen Akademie der Wissenschaften. Wien, 1997, pp. 477-486; 'Inscriptions Dating from the Reign of *btsan po* Khri lde srong btsan' in *The Arrow and the Spindle; Studies in History, Myths, Rituals and Beliefs in Tibet* by Samten G. Karmay, Mandala Book Point, Kathmandu, 1998, pp. 64-65

མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། བདེ་ཁང་བསོད་ནམས་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། མདའ་དང་འཕང་། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༧ ཤོག་གྲངས་ ༡༣༧

5 རྡོ་རྗེ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བའི་རྒྱན། མདུན་ཤོག་གི་ཁ་བྱང་ལ། སྤྲུལ་སྐུ་སངས་རྒྱས་གླིང་པའི་རྣམ་ཐར། ཞེས་འཁོད། ལྡེབ་ ༢ ཤོག་གྲངས་ ༡༣༨–༡༦༠ དཔེ་སྐྲུན་བྱ་ཡུལ་དང་དུས་འཁོད་མེད།

ཞིང་གོང་ཇོ་ཡིན་ཚུལ་རྨིས་པས་དེ་བཞིན་དཀར་ཆག་བརྩམས་པར་སྨྲས། རྒྱུ་མཚན་དེ་དག་ལས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་གྲུ་ཁག་དང་དུས་མཚམས་མི་འདྲ་བའི་ནང་དུ་རྒྱ་བཟའ་གོང་ཇོའི་ཤུགས་རྐྱེན་དེ་ཇི་ལྟའི་རྒྱ་ཆེ་གཏིང་ཟབ་ཡོད་མེད་རྟོགས་ཐུབ་ནའང་། ཡུལ་འབོ་ཞེས་པའི་ཁྲུལ་དུ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་སྐུ་བརྟན་བཞེངས་ཡོད་པའི་ལྷ་ཁང་ཞིག་ད་བར་མ་མཐོང་། རེ་བར་མ་འོངས་པའི་དུས་སུ་ལྷ་ཁང་དེ་འཚོལ་རྙེད་ཐུབ་ནས་གསང་བའི་གནད་དོན་དེའི་མཐིལ་བརྟོལ་ཐུབ་པར་སྨོན་ནོ།”[6] །ཞེས་བཀོད་གནང་ཡོད།

གོང་གསལ་དཔྱད་རྩོམ་དེ་དག་བྲིས་ནས་ད་བར་མི་ལོ་ ༡༢ ལ་ཉེ་བར། མི་ཡི་མི་ཚེ། ཞི་མིའི་ཨ་སྟོང་། ཞེས་པ་ལྟར་འགྲོ་འདུག །དེའི་རིང་བོད་མི་དང་ཕྱི་མི་དོ་སྣང་ཅན་མང་པོས་བྲག་གཡབ་ར་ལའམ་རི་མདའ་རྣམ་སྣང་དང་། འབིས་ཁོག་རྣམ་སྣང་། ལྡན་སྒྲོལ་མ་བྲག་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་དཔྱད་རྩོམ་དང་པར་རིས་མང་དག་རྩོམ་སྒྲིལ་བྱེད་མི་བྱུང་སོང་། ཡང་དུས་ཚོད་དེའི་རིང་ཕྱི་མི་མཁས་དབང་ཉམས་ཞིབ་པ་དང་། སློབ་ཕྲུག་མང་པོ་ཁམས་དང་ཨ་མདོའི་ནང་ཞིབ་འཇུག་ཕྱོགས་བསྐྱོད་དང་། ཡུལ་བསྐོར་སྤྲོ་འཆམ་བྱེད་མི་མང་དག་ཡོད་སྐབས་མཁས་དབང་མཁར་རྨེའུ་མཆོག་གིས་ “ཡུལ་འབོ་ཞེས་པའི་ཁྲུལ་དུ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་སྐུ་བརྟན་བཞེངས་ཡོད་པའི་ལྷ་ཁང་ཞིག་ད་བར་མ་མཐོང་། རེ་བར་མ་འོངས་པའི་དུས་སུ་ལྷ་ཁང་དེ་འཚོལ་རྙེད་ཐུབ་ནས་གསང་བའི་གནད་དོན་དེའི་མཐིལ་བརྟོལ་ཐུབ་པར་སྨོན་ནོ།” །ཞེས་རེ་འདུན་བཏོན་གནང་བཞིན་ “འབོ་ཡུལ་རྣམ་སྣང་” འདིའི་སྐོར་ལའང་དཔྱད་རྩོམ་ཞིག་ངེས་པར་འདོན་མཁན་ཡོང་རྒྱུ་རེད་བསམ་དང་སྒུག་ཞུས་ཀྱང་ད་བར་ཁོ་བོའི་མིག་ལམ་དུ་འགྱུར་བའི་སྐལ་བ་དབེན།

དེ་ལྟར་ན་མཁས་དབང་ཆེན་མོའི་ཐུགས་རེ་བསྐང་ཆེད་ཕྲན་ཆུང་ནས་ཉམས་ཞིབ་འབད་རྩོལ་ཕྲན་ཙམ་བགྱིས་ཁྲུལ་བྱུས། དེ་ཡང་མཁས་དབང་མཁར་རྨེའུ་མཆོག་ནས་དང་ཐོག་དཔྱད་རྩོམ་དབྱིན་ཡིག་ནང་བྲིས་སྐབས་སངས་རྒྱས་གླིང་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་གི་

6 མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། མདའ་དང་འཕང་། སྟོད་ཆ། ཤོག་གྲངས་ ༡༣༨–༡༤༠

ལུང་འདྲེན་ཚང་མ་བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་བསྒྱུར་མཛད། ཕྱིས་སླར་ཡང་དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་བསྒྱུར་བྱས་སྐབས་མ་ཕྱི་ངོ་མའི་ནང་ཇི་ལྟར་བཞུགས་སམ་སྙམ་ནས་ལྟ་ཞིབ་བྱས་སྐབས། ཡང་མྱེས་ཀྱི་སྐུ་དུས་གཙང་གི་སྣེ་མོ་གླང་ར་བྱ་བ་ནས་ཡིན་པ། ཉུས་བ་གོར། གདུང་མཁས་པ་རྨེའུ་ལ་གཏོགས་པའི་མཚན་ལ་འཕགས་བུ་ཟླ་མ་ཟེར་བའི་སྐུ་བརྒྱུད་དུ་མདོ་ཁམས་ཚ་བ་རོང་དུ་སྐུ་འཁྲུངས་པའི། བེ་རོའི་ཡང་སྤྲུལ་ཨོ་རྒྱན་བསྟན་གཉིས་གླིང་པའམ། སྤྲུལ་སྐུ་སངས་རྒྱས་གླིང་པའམ། གར་གྱི་དབང་ཕྱུག་བྱང་ཆུབ་རྡོ་རྗེ་རྩལ་ཞེས་བྱའི་རྣམ་ཐར་དངོས་ནང་། "དེ་ནས་སླར་ཁམས་ཟལ་མོའི་སྒང་གི་དབུས་མ་ལས། །འབོ་ཡུལ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་རྟེན་མཆོག་གི །མདུན་དུ་ཆོས་པ་ཉེར་དགུའི་ཉིན་པར་འཁོར། །མཁའ་འགྲོ་སེང་གདོང་ཁྲོས་མའི་མཆོད་པ་འབུལ། །རྟེན་གྱི་དཀོར་གཉེར་དགེ་སློང་དབྲ་ལྷ་མིང་ཅན་གྱིས། །ཚོགས་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཕུལ་ནས་ལེགས་པར་བྱེད། །འབོ་ཡུལ་རྟེན་མཆོག་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་འདི། །བོད་ཡུལ་ས་གནོན་གཙུག་ལག་གྲས་ཡིན་འདུག་ཀྱང་། །དཀར་ཆག་ཞིབ་མོ་རང་ཞིག་མི་འདུག་པའི། །རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་ཁྱེད་ཀྱིས་མཁྱེན་ལགས་སམ། །མཁྱེན་ན་མ་འོངས་དོན་དུ་མཛོད་དོ་ཟེར། །དེ་ནས་བདག་གིས་ཁོ་ལ་ལན་བཏབ་པར། །བདག་ཉིད་སྐྱབས་ཡུལ་དཀོན་མཆོག་རྣམ་གསུམ་ལ། །གསོལ་འདེབས་ཐུགས་རྗེ་སྤྱན་གྱིས་མ་བོར་ཙམ། །རྟག་ཏུ་དཀོན་མཆོག་སྤྱན་སྔར་མཆིས་པ་ཡིན། །འདི་འདྲ་རྟེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མི་ཤེས་ཀྱང་། དགེ་སློང་ཆེན་པོས་ཞུ་བ་ཤིན་ཏུ་ལེགས། །རྟེན་འབྲེལ་གནད་བཟང་ནང་པར་ལྟོའོ་བྱས། ཁོ་ཡང་ཐུགས་རྗེ་མ་ཆུང་ཟེར་ནས་ཁྱིམ་དུ་སོང་། །དེ་ནུབ་བདག་ཅག་ཐང་ཀ་དེ་རུ་བསྡད། །དེ་ཡི་ནུབ་མོ་ནམ་གྱི་རྨིས་སྣང་ལ། །གནས་དེར་སྤང་ལྗོངས་བྱང་ཆུབ་ཤིང་གི་གསེབ། །བྱང་ཆུབ་ཆུ་མིག་རི་དྭགས་ངོ་མཚར་བ། དེ་འདྲ་ཡོད་པའི་གནས་གཅིག་གནས་ཁང་སྣང་། །གཡུ་ཡི་བྱ་འདབ་གཙུག་ལག་ཆེན་པོ་སྣང་། །དེ་ནང་ཕྱིན་ཚེ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ནི། །སྤྱན་རས་གཟིགས་ནི་ཕྱག་བཞི་མངོན་སུམ་མཇལ། །རྗེ་བཙུན་སྒྲོལ་མ་ཉེ་སྲས་མཇལ་སྣང་བྱུང་། །བདག་གི་ཡིད་ལ་འབོ་ཡུལ་ལྷ་ཁང་ནང་།

།རྟེན་མཆོག་མདུན་དུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་འདུག་པས། །དད་པ་གཅིག་ནི་བསྐྱེད་ན་ཨེ་དགོས་བསམས། །འོན་ཀྱང་འཛེམ་པའི་སྐུ་གཟུགས་འདི་འདྲ་བ་རྣམས་ལ། ཁོ་བོ་བདག་གིས་ཕྱག་ནི་ག་ལ་འཚལ། །རང་རིག་དྲི་མེད་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཡིན། །སྙམ་པའི་ངང་ལས་ཉེ་བ་མདུན་ཕྱིན་ཚེ། །སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་སྒྲོལ་མའི་ལྷ་ཚོགས་རྣམས། །འདམ་སྐྱེ་མ་ཡིན་འོད་ཀྱི་རང་བཞིན་ལ། །གཙོ་བོའི་ཞལ་ནས་འདི་སྐད་གསུངས་པ་ཐོས། ཨོཾ་མ་ཎི་པད་མེ་ཧཱུྃ༔ །བོད་ཡུལ་མཐའ་འཁོབ་ཞིང་ཁམས་ལ། །ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོའི་ཐུགས་རྗེ་ཤར། །ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོས་འགྲོ་བ་འདུལ། །ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོས་བདེ་བ་སྐྱོངས། །ངེས་པར་སྣང་བ་རབ་བདེ་བ། །མི་བསླུ་ཡི་གེ་དྲུག་མའི་སྒྲ། །སྣང་བ་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་བྱ། །སྟོང་ཉིད་ཡི་གེའི་འགྲོ་དོན་ནས། །ནམ་ཡང་མི་ཟད་ཆོས་འཁོར་ལོ། །ཞེས་འདྲ་བའི་གསུངས་ཐོས་བདག་ཡིད་རབ་ཏུ་དད། །དེ་མ་ཐག་ཏུ་ཉེ་སྲས་སྒྲོལ་མ་རྣམས། །འོད་ཀྱི་རྣམ་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ལ་ཐིམ། །སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱང་ཕྱིར་མི་སྣང་ངོ་། །དེ་ནས་བདག་ཀྱང་ཕྱི་རོལ་ཡོང་སྣང་ངོ་། །ལམ་དུ་དམ་ཅན་རྡོ་རྗེ་ལེགས་པ་དང་། །འགྲོ་ཚེ་ཁོ་ཡང་གུས་ཞིང་གུས་པར་ཞུ། །གཙུག་ལག་ཁང་གི་བདག་པོ་ཡིན་པར་འདུག །དེ་ནས་ནང་པར་ནམ་ལ་འབོ་ཡུལ་རྣམ་སྣང་ལ། །གཙུག་ལག་ཁྱད་པར་བྱིན་བརླབས་ཅན་ཡིན་འདུག །ཁྱད་པར་རྒྱ་མོའི་བཞེངས་པའི་གསེར་ཁང་མཐོང་། །ངེས་པའི་དད་པ་རབ་བསྐྱེད་ཉི་ཤར་ཙེ། །རྟེན་གྱི་མདུན་སོང་ཚོགས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར། ཁྲུས་གསོལ་མར་མེ་ཞལ་ཟས་སྒྲ་སྙན་དང་། །མཆོད་པའི་བྱེ་བྲག་ཕུལ་ཞིང་མེ་ཏོག་འཐོར། །དག་པའི་སྨོན་ལམ་བོད་འབངས་བདེ་བ་དང་། །སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་རྒྱས་པའི་སྨོན་ལམ་གཟབ། །དེ་ཚེ་ལྷ་ཁང་ཕྱི་རོལ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི། །སྐྱེ་བོ་བུད་མེད་མང་དུ་འདུས་བྱུང་བའི། །དེ་དག་རྣམས་ལ་ཡི་གེ་སྒྲ་རུ་བཅུག །བཛྲ་གུ་རུ་གདུང་དབྱངས་རབ་ཏུ་གྱེར། །གསོལ་བ་བཏབ་ནས་ཚོགས་འཁོར་ཚར་བའི་རྗེས། །འདུས་པའི་སྐྱེ་འགྲོ་རྣམས་ལ་ཚོགས་སྐལ་བྱིན། །ཐམས་ཅད་དགའ་ཞིང་མགུ་བ་ཆེན་པོར་གྱུར། །དེ་ཚེ་རྟེན་གྱི་རྣམ་ཐར་འདི་དྲན་ནས། ཁོ་བོ་བདག་གི་ངག་ནས་བཤད་པར་

བྱས། །ན་མོ་སཾ་བྷུཏྣ་ལོ་ཀི་ཤྭ་ར་ཡ། །འོག་མིན་ཆོས་དབྱིངས་བཅོམ་ལྡན་སྣང་མཐའ་ཡས།
།རི་བོ་ཏ་ལར་མགོན་པོ་སྤྱན་རས་གཟིགས། །བྱང་ཆུབ་མཆོག་གླིང་གུ་རུ་པད་མ་འབྱུང་། །སྐུ་
གསུམ་དབྱེར་མེད་སྐུ་ལྔ་རྡོ་རྗེ་འཆང་། །རབ་འབྱམས་ཞིང་གི་མགོན་པོ་བླ་ན་མེད།
།ཕྱོགས་བཅུ་སངས་རྒྱས་རྒྱལ་བ་སྲས་དང་བཅས། །སྐྱབས་ཡུལ་བླ་མེད་དཀོན་མཆོག་
ཚོགས་རྣམས་ལ། །གཏིང་ནས་གསོལ་བ་འདེབས་སོ་བྱིན་གྱིས་རློབས། །དབང་བཞི་
མཆོག་གི་སིདྡྷི་ཕ་ལ་ཧོ། །ཨ་ཧོ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་ནས། །ཐོག་མའི་མགོན་པོ་
ཀུན་ཏུ་རྡོ་རྗེ་འཆང་། །ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ནས་སྣ་ཚོགས་སྐུར་བསྟན་ཚེ། །ཁམས་གསུམ་
རིས་དྲུག་ལུས་ཅན་འཁོར་བའི་གནས། །རང་རིག་མ་རྟོགས་རིས་དྲུག་གཡང་སར་ལྷུང་།
།སྡུག་བསྔལ་མཚོ་ལས་སྒྲུངས་ཤིང་འབྱམས་པ་ལས། །ཚད་མེད་ཐུགས་རྗེ་ཡེ་ཤེས་ཆེན་
པོའི་སྤྱན། །བསྒྲིབས་མེད་ས་ལེ་འགྲོ་ལ་གཟིགས་གྱུར་ཚེ། །ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་འཕགས་
པའི་དབང་ཕྱུག་རྗེ། །ཡེ་ཤེས་ལྷ་ལྡན་མགོན་པོ་སྤྱན་རས་གཟིགས། །སྣ་ཚོགས་སྐུར་བསྟན་
འགྲོ་ལ་གཟིགས་ཚད་བཀྲམས། །འགྲོ་ཀུན་བུ་ལྟར་སྐྱོབ་མཛད་བྱེད་པའི་མ། །རྗེ་བཙུན་
སྒྲོལ་མ་དཀར་མོ་སྔོན་མོ་དང་། །སྣང་སྟོང་བདེ་བའི་སྐུ་མཆོག་ས་ལེར་གསལ། །བྱང་ཆུབ་
སེམས་དཔའ་ཇི་སྙེད་སྤྲིན་བཞིན་གཏིབས། །འོག་མིན་དབྱིངས་ནས་རི་བོ་ཏ་ལའི་ཞིང་།
།འཇིག་རྟེན་འགྲོ་བའི་མགོན་དུ་བྱོན་པའི་ཚེ། །སྤྱིར་ནི་ཁམས་གསུམ་འཁོར་བའི་སེམས་
ཅན་ལ། །ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་འགྲོ་བའི་དཔལ་ཆེ་ཡང་། །ཁྱད་པར་བྱང་ཕྱོགས་ཁ་བ་ཅན་གྱི་
ཞིང་། །མཐའ་འཁོབ་བོད་ལ་ཐུགས་རྗེ་མཆོག་ཏུ་གཟིགས། །འགྲོ་ཀུན་ཐར་པའི་ལམ་ལ་
བཀོད་ཕྱིར་དུ། །བྱང་ཕྱོགས་དབང་བསྒྱུར་འཁོར་ལོ་འཛིན་པའི་མཆོག །ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་
སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་སྤྲུལ། །རྗེ་བཙུན་སྒྲོལ་མ་བལ་པོ་རྒྱ་ནག་ཡུལ། །དབང་བསྒྱུར་མིའི་
དབང་མོ་གཉིས་སུ་འཁྲུངས། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཉེ་བའི་སྲས་ཆེན་རྣམས། །ཕྱི་ནང་
རིག་པ་ཅན་གྱི་བློན་པོར་སྤྲུལ། །སྨོན་ལམ་དབང་གིས་འགྲོ་དོན་མཛད་པའི་ཚེ། །གངས་
ཅན་ཞིང་སྟེ་ཆོས་ཀྱི་ཉིན་མོ་བཞིན། །རབ་བཀོད་ཐར་པའི་ལམ་མཆོག་བསྟན་པའི་ཕྱིར།

།ཐོག་མའི་བཅོམ་ལྡན་ཐུབ་པའི་དབང་པོ་ཡི། །སྐུ་ཚབ་འགྲོ་བའི་དཔལ་མགོན་ཆེ་བའི་མཆོག །བོད་ལས་སྤྱན་དྲང་མཆོད་གནས་བསྐྱི་བ་དགོངས། །བལ་པོའི་ཡུལ་ནས་བལ་བཟའ་ཁྲི་ལྕམ་དང་། །རྒྱ་ནག་ཡུལ་ནས་རྒྱ་བཟའ་ཨོན་ཅུང་གཉིས། །སྨོན་ལམ་དབང་གིས་བོད་དུ་སྤྱན་དྲངས་ཚེ། །དུས་གསུམ་སངས་རྒྱས་སྐུ་ཚབ་ཇོ་བོ་དང་། །ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ལ་སོགས་རྟེན་མཆོག་རྣམས། །མི་ཕམ་འཛད་མེད་བོད་དུ་སྤྱན་དྲངས་ཤིང་། །མཐའ་འཁོབ་བོད་ཡུལ་ཆོས་ལ་བསྒྱུར་བའི་ཕྱིར། །སྲིན་མོ་གན་རྐྱལ་འདྲ་བའི་གནས་རྣམས་ལ། །ས་གནོན་མེ་བཙའ་བཏབ་པའི་སྤྲུལ་པ་འགྱེད། །ལྷ་སར་འཕྲུལ་སྣང་གཙུག་ལག་ཁང་ལ་སོགས། །མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་གསས་ཁང་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད། །ས་ཡི་གནད་བཅོས་བོད་ཡུལ་ཆོས་ཀྱིས་བཀང་། །ཡི་གེ་སྲོལ་གཏོད་སྨན་གླིང་དཀར་པོར་བསྒྱུར། །དེ་ཚེ་སྒྲོལ་མ་སྤྱན་མོ་མངོན་གྱུར་པའི། །རྒྱའི་རྒྱལ་མོ་ཨོན་ཅུང་ཞེས་བྱ་བའི། །སྨོན་ལམ་སྟོབས་ཀྱིས་བོད་དུ་བྱོན་པའི་ཚེ། །འཛམ་གླིང་བོད་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་ཡིན། །རྟེན་མཆོག་ས་གནོན་ལྷ་བཅུ་བཞེངས་པར་མཛད། །རྒྱ་ནག་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་གཤེགས་ལམ་ལ། །ཇོ་ལ་སྐུ་གཟུགས་ཤིང་ལ་གཙུག་ལག་ཁང་། ཚུ་ལ་ཟམ་པ་ཡུལ་རེ་མིང་རེ་བཏགས། །སྐད་རེ་འགྱུར་ཞིང་གང་འདུལ་ཆོས་ཀྱང་བསྟན། །དེ་ཚེ་ཤར་ཕྱོགས་མདོ་གམ་སྣང་གི་ཁ། །ཟླ་འབྲི་ཆུ་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་བར་མ་ནས། །སྨར་ཁམས་ཟལ་མོའི་སྒང་དུ་ཕྱིན་པའི་ཚེ། །འབོ་ཡུལ་ལུང་དུ་མདོ་གམ་སྣས་གནས་འབྱེད། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་བརྒྱད་ཀྱི་ཞལ་མངོན་གཟིགས། །གནས་འདི་མདོ་གམ་སྣང་གི་རྟེན་སྐལ་ཅིག །བཞེངས་པར་དགོངས་ནས་རྒྱ་མོ་ལོ་གཅིག་བཞུགས། །གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་ཇོ་ལ་སྐུ་གཟུགས་བཞེངས། །དེ་དུས་མདོ་སྣང་གཞི་གནས་རི་དབང་དང་། །ལྷ་འདྲེ་རྣམས་ཀྱིས་མཐུན་རྐྱེན་ལེགས་པར་བསྒྲུབ། །ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་ཚོགས་ཀྱི་ཐུགས་རྗེས་གཟིགས། །རྟེན་མཆོག་བཞེངས་གྲུབ་མེ་ཏོག་འཐོར་བའི་ཚེ། །ནམ་མཁའི་དབྱིངས་ལས་མེ་ཏོག་ཆར་པ་བབ། །ཁྲི་བཟང་སྲོས་ཀྱིས་མདོ་སྣང་ཞིང་ཁམས་ཁྱབ། །བཀྲ་ཤིས་བྱིན་ཆགས་ཀླུའི་ནོར་བུ་

ཕུལ། །ཀུན་གྱིས་མཐོང་ནས་ངོ་མཚར་རབ་ཏུ་བསྐྱེད། །དེ་ལ་རྒྱ་མོ་ཞིན་ཏུ་ཐུགས་དགྱེས་ཞིང་། །མདོ་གམ་ཁྲུང་ནག་ལྷ་ཁང་མཚན་དུ་གསོལ། །མ་འོངས་དོན་དུ་སྨོན་ལམ་རྒྱ་ཆེན་བཏབ། །བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་བདེ་ལེགས་འབྱུང་བ་དང་། །སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་རྒྱས་པའི་སྨོན་ལམ་དང་། །འཛམ་གླིང་ཤར་གྱི་ས་བཅུད་ནོར་བུ་ནི། །དེ་དུས་མདོ་གམ་སྣང་ལྡ་ཚ་དུག་གི །རྒྱལ་ཁམས་སྐྱ་རྒྱལ་ལོ་ཕྱུགས་བཞོན་པ་འཕེལ། །ཆར་འབེབས་ལྷ་ཀླུ་མི་རྣམས་བདེ་སྐྱིད་གྱུར། །དེ་ཡང་རྟེན་གྱི་གཙོ་བོ་རྣམ་སྣང་ཞེས། །ཆོས་སུ་བྱེད་ན་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཅེས། །བོན་དུ་བྱེད་ན་ཀུན་སྣང་ཁྱབ་པ་ཞེས། །བསྟན་པའི་གཙོར་གྱུར་དགྲ་བཅོམ་རྒྱལ་པོའོ། །དོན་དམ་སྙིང་པོ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོའི་ལྷ། །གཡས་གཡོན་རྗེ་བཙུན་བྱང་ཆུབ་སེམས་མ་གཉིས། །ཆོས་སུ་བྱེད་ན་སྒྲོལ་མ་དཀར་ལྗོན་ལ། །བོན་དུ་བྱེད་ན་བྱམས་མ་དཀར་ལྗོན་ཡིན། །ཉེ་སྲས་བརྒྱད་ནི་དེ་བཞིན་ཁྲིད་པར་འཕགས། །རྟེན་མཆོག་འདི་ནི་མདོ་སྨད་ཞིང་ཁམས་ལ། །འགྲན་ཟླ་བྲལ་ཞིང་བོད་ཡུལ་བརྟན་བཅུད་ཡིན། །ཞལ་མཛལ་ཙམ་ནས་ཚེ་གཅིག་སྒྲིབ་པ་དག །མཆོད་ཡོན་འབུལ་ནས་བསོད་ནམས་ཚོགས་ཆེན་རྫོགས། །ཕྱག་སྐོར་བྱེད་ནས་སྒོ་གསུམ་ཉེས་སྒྲིབ་བྱང་། །སྨོན་ལམ་བཏབ་ནས་གང་འདོད་ཡིད་བཞིན་སྟེར། །མཆོག་ཐུན་དངོས་གྲུབ་གང་ཡང་འབྱུང་བའོ། །རྟེན་མཆོག་ལོ་རྒྱུས་ཁོ་བོའི་སྣང་མཐུན་ལས། །ངེས་ཤེས་སྙིང་པོ་དྲི་མེད་གསུང་གླེང་ཡིན། །ཚིག་འདི་སྨྲས་པའི་བྱང་ཆུབ་རྡོ་རྗེ་བདག །རྟེན་མཆོག་ལོ་རྒྱུས་ཡོན་ཏན་མངོན་བརྗོད་པའི། །མཁའ་མཉམ་འགྲོ་ཀུན་བྱང་ཆུབ་དོན་རྟེད་ནས། །སངས་རྒྱས་རིན་པོ་ཆེ་ནི་ཐོབ་གྱུར་ཅིག །དུས་དང་གནས་སྐབས་མཐར་ཐུག་ཐམས་ཅད་ལ། །བདེ་ལེགས་དཔལ་མཆོག་ཡོངས་སུ་ཁྱབ་གྱུར་ནས། །སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་། །སེམས་ཅན་ཡོངས་ལ་བདེ་སྐྱིད་འབྱུང་བར་ཤོག །དེ་སྐད་སྨྲས་ཤིང་མེ་ཏོག་འཐོར་བའི་ཚེ། །དེ་དག་འདུས་པའི་འཁོར་རྣམས་རབ་སྤྲོ་ཞིང་། །ངེས་ཤེས་གསར་སྐྱེད་དད་པའི་གཞི་མར་གྱུར། དེ་ནས་བདག་རྣམས་མགྱོགས་པར་འགྲོ་བའི་ལམ་ཞུགས་ཏེ། འབབ་ཆུ་སྔོན་མོའི་ཆུར་རོལ་ཁང་རྩེ་ལ་ཁ། ཞེས་བྱ་བ་དེ་

ཏུ་ཞག་གཅིག་བསྡད་པའི། ལྷ་འདྲེའི་ཆོ་འཕྲུལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ངོ་། །དེ་ནས་ཤར་ཕྱོགས་གཡུ་རི་སྔོན་པོའི་གནས་བདག་ཡིན་ཟེར་བའི། སྐྱེས་ཕྲན་ཏ་དཀར་ལ་ཆིབས་པ་གདན་དྲངས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བྱུང་།”[7] ཞེས་གསལ།

དེས་ན་ “འབོ་ཡུལ་རྣམ་སྣང་” བཞུགས་སུ་གསོལ་བའི་ས་གནས་ནི། བོན་གཏེར་སངས་རྒྱས་གླིང་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་ “ཟླ་འབྲི་ཆུ་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་བར་མ་ནས། །སྨར་ཁམས་ཟལ་མོའི་སྒང་དུ་ཕྱིན་པའི་ཚེ། །འབོ་ཡུལ་ལུང་དུ་མདོ་གམ་སྦྲས་གནས་འབྱེད།” །ཅེས་གསུངས་འདུག །དེ་ནི། སྨར་ཁམས་ཁྲུལ་གྱི་གཉེན་སྟོན་གཏམ་གྱི་ཆུ་རྒྱུན་ལས། “འབྲི་ཆུ་གཡས་ནས་གཡུ་འབྲུག་འཁྱིལ་བ་འདྲ། ཟླ་ཆུ་གཡོན་ནས་སྦྲུལ་ནག་བསྒྲེར་འདྲ་རྒྱུག །སྨར་ཁམས་སོག་སྡེ་སྡེ་ཁག་དགུ།”[8] ཞེས་པ་ལྟར་འབོ་ཡུལ་རྣམ་སྣང་འདི་ནི་ཁམས་སྨར་ཁམས་སུ་བཞུགས་སུ་གསོལ་བ་དང་། དེ་ཡང་དུས་རབས་དགུ་པའི་འགོ་སྟོད་ནས་བཟུང་སྨར་ཁམས་པའི་བྱེ་བྲག་ས་གནས་འབོམ་ཞེས་པར་བཞུགས་སུ་གསོལ་བས་ན་འབོམ་རྣམ་སྣང་ཞེས་འབོད།

ད་ལྟ་མངོན་སུམ་མིག་གི་ཡོངས་སྤྱོད་དུ་བཞུགས་པ་བྲག་གཡབ་ར་ལ་རྣམ་སྣང་ངམ་དེང་སང་རི་མདའ་རྣམ་སྣང་དུ་འབོད་པའི་བྲག་བརྐོས་ཀྱི་རྒྱབ་བྱང་ཡིག་ཕྲེང་ ༨ པར། “ཡེ་ཤེས་

---

7 གླེགས་ཤིང་ཁ་བྱང་དུ། སྤྲུལ་སྐུ་སངས་རྒྱས་གླིང་པའི་རྣམ་ཐར་གསུང་པོད་གསུམ་པ་བཞུགས། །ཞེས་པ་དང་། རྣམ་ཐར་མཚན་བྱང་དངོས། བློ་རོ་ཡང་སྲིད་པདྨ་གཡུང་དྲུང་གི །མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་གཏེར་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་བཅས། །རྡོ་རྗེ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བའི་རྒྱན་ཞེས་གླེགས་བམ་གསུམ་པའོ། །དབུ་མེད་བྲིས་མ། སྤྱར་ལོ་དང་སྤྱར་ས་མ་གསལ། དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ *༡༣༠–༡༤༡* ཞྭ་དཀར་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་སྤྱི་འཐུས་དགེ་བཤེས་སྨོན་ལམ་མཐར་ཕྱིན་མཆོག་ནས་བོན་གཏེར་སངས་རྒྱས་གླིང་པའི་མཛད་རྣམ་གཡར་སྩོལ་བྱུང་བ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུའོ།།

8 བསྟན་འཛིན་གྱིས་བསྡུ་སྒྲིག་བྱས། ལྷོ་ཁ་ཨོ་རྒྱན་བསྟན་དར་དང་། གླང་འདུལ་བསོད་ནམས་དོན་གྲུབ་གཉིས་ཀྱིས་བཤད། སྨར་ཁམས་ཁྲུལ་གྱི་གཉེན་སྟོན་གཏམ་གྱི་ཆུ་རྒྱུན་བཞུགས་སོ། །སྤྲང་རྒྱན་མེ་ཏོག །ལྷ་ས། ༢༠༠༨ (༢) ཤོག་གྲངས་ ༤༠

དབྱངས་ཀྱིས་ཡོལ་དང་སློང་དང་འབོམ་དང་ལེང་དཔའ་བིའུ་དུ་ཡང་རྒྱ་ཆེ་ xx བྲིས་སོ།”[9] །ཞེས་གསལ། རལ་རྣམ་སྣང་ནི་ “སྤྲེའུ་གི་ལོའི་དབྱར། བཙན་པོ་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་གྱི་རིང་ལ་” ཞེས་ཕྱི་ལོ་ ༨༠༥ ལོར་བསྐོས་པར་གསལ་བ་དང་། འབིས་ཁོག་རྣམ་སྣང་ནི་ “ཁྲིའི་ལོ་ལ་སྐུ་གཟུགས་འབུར་དུ་བསྐོས་པ་དང་། དར་མ་ཀུན་བྲིས་པའི་སློན་ལམ་ལ་སོགས་པ་བཙན་པོ་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་གྱིས། སྐུ་རིང་ལ་རྗེ་བློན་ཡོན་བདག་དང་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་གྱི་ཕྱིར་དགེ” །ཞེས་ཕྱི་ལོ་ ༨༠༦ ལོར་བསྐོས་འདུག །དེ་བཞིན་འབོམ་རྣམ་སྣང་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༨༠༥ ལོའི་ཡས་མས་སུ་བསྐོས་སོ་སྙམ།

ཀོང་པོ་ཕན་བདེ་ཆོས་རྗེ་ཤཱཀྱ་ལྷ་དབང་གིས་མཛད་པའི་ཞལ་སྔ་བཀའ་བརྒྱུད་ཆོས་འབྱུང་ནང་དོམ་གྱི་དཔལ་ལྡན་ཆབ་མདོའི་༡རྒྱལ་བ་འཕགས་པ་ལྷའི་སྐུ་འཕྲེང་གཉིས་པ་འཕགས་པ་སངས་རྒྱས་ (1507–1566) ཀྱི་རྣམ་ཐར་སྐབས།

“འབོམ་ལ་ཕེབས་པས་ (༡༤༣༤ གོང་ལ་ཡིན་དགོས་) རྗེའི་སྐུ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ལ་བདུད་རྩི་བབས། ཕྱོགས་མཐའ་དག་ནས་སྐྱ་སེར་འདུ་ཚོགས་ཆེ་ཞིང་འབུལ་ཞབས་མཐའ་ཡས་པ་བྱུང་། སུམ་པ་གྲུ་ཁའི་ཟམ་པ་ཡང་ཞིག་གསོས་མཛད།”[10] ཅེས་གསལ།

9 ཁམས་སྤྲུལ་བསོད་ནམས་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་མཛད། བྲག་ཡབ་རི་མདའི་རྡོ་བརྐོས་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་རྒྱབ་བྱང་དུ་འཁོད་པའི་ཡི་གེ་ངོ་བཤུས་དང་དེ་ལས་འགྲོས་པའི་གཏམ་ཉུང་དུ་བཞུགས། ལེགས་པར་བཤད་པ་གཏམ་གྱི་ཚོགས་ཨུཏྤལ་སྔོན་པོའི་དོ་ཤལ་ཤེས་ལྡན་དགྱེས་པའི་མགུལ་རྒྱན་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །སྙེར་སྦྱར། ༢༠༠༦ ཤོག་གྲངས་ ༢༢༢ ཆབ་སྤེལ་ཚེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་ཀྱིས། བཙན་པོའི་དུས་ཀྱི་བྲག་བརྐོས་ཡིག་རིས་གཅིག་གསར་དུ་མཚམས་སྦྱོར་ཞུས་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༨༨ (?) ཤོག་གྲངས་ ༥༦ ནང་། “ཡེ་ཤེས་དབྱངས་ཀྱིས་ཡོལ་དང་འབོམ་དང་ལེད་ བོའུ་དུ་ཡང་རྒྱ་ཆེ་ བྲིས་སོ།” །ཞེས་གསལ། གོང་གསལ་ཁམས་སྤྲུལ་བསོད་དོན་གྱིས་བྲག་བརྐོས་བཤུས་བྲིས་བགྱིས་པའི་ནང་ “སློང་” འཐོལ་པ་འདུག་པ་ད་དུང་བྲག་བརྐོས་ངོ་མར་ཞིབ་གསལ་དཔྱད་ཞིབ་དགོས་ངེས་སོ།།

10 ཞལ་སྔ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཆོས་འབྱུང་། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༣༤ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༧ ཤོག་གྲངས་ ༡༠༢ ཨ་མྱེས་རྨ་ཆེན་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞིབ་འཇུག

སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་ ༡༦༩༨ ལོར་མཛད་པའི་དགའ་ལྡན་ཆོས་འབྱུང་བཻ་སེར་ནང་གསེར་དཀོན་མཆོག་ལ་སྲི་ཞུ་སོགས་རྒྱལ་བསྟན་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གང་སར་སྡེ་སྲིད་ཀྱིས་མཛད་རྗེས་བཞག་པ་ཞེས་པའི་ནང་། "མདོ་ཁམས་འབོམ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་རྡོ་སྐུར་མཆོད་པ་སྣ་ལྔ།"[11] ཞེས་གསལ།

ཏཱའི་སི་ཏུར་འབོད་པ་ཀརྨ་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ (1700–1774) ཀྱི་རང་ཚུལ་དྲང་པོར་བརྗོད་པ་དྲི་བྲལ་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང་ལས། "འབོམ་ལྷ་མདུན་གྱི་རྒྱ་བཟའི་ཕྱག་བཟོ་རྣམ་སྣང་སྐུ་མཇལ་སྙན་ཞལ་དང་མཆོད་ཐེབས་འབུལ།"[12] ཞེས་དང་། "འབམ་ལྷ་མདུན་དུ་རྣམ་སྣང་ལྷ་ཁང་མཇལ། མཆོད་འབུལ་སྨོན་ལམ་བགྱིས།"[13] ཞེས་གསལ།

ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཆབ་འདོམས་སྐུ་ཞབས་བསྟན་པ་ཉི་མ་ལགས་ནས་ལུང་འདྲེན་འདིའི་རྒྱུས་སྟོན་གནང་བྱུང་བ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

11 དགའ་ལྡན་ཆོས་འབྱུང་བཻཌཱུརྱ་སེར་པོ། ཀྲུང་གོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༩ ཤོག་གྲངས་ ༤༦༧

12 ཏཱའི་སི་ཏུ་པ་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། པོད་ཨ་པའམ་པོད་ལྡེབ་ ༡༤ Published by Palpung Sungrab Nyamso Khang, Sherab-Ling Institute of Buddhist Studies, Sansal, 1990 དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༡༨༧ ཏཱའི་སི་ཏུ་པ་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། པོད་ཉ་པའམ་པོད་ལྡེབ་ ༡༢ སྒྲུབ་བརྒྱུད་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་བརྒྱུད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་རབ་འབྱམས་ནོར་བུ་ཟླ་བ་ཆུ་ཤེལ་གྱི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བའི་པུསྟིཀ་ཕྱི་མའོ། །སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་ཞབས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་སྐབས་དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༧༢༡ ནང་། "རྒྱ་བཟའི་ཕྱག་བཟོ་འབམ་རྣམ་སྣང་གི་སྐུ་མཇལ། སྙན་ཞལ་དང་མཆོད་པ་ཕུལ།" ཞེས་དང་། དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༧༥༢ ནང་། "སྨར་ཁམས་སྡེ་པ་ལྕམ་བཅས་ཀྱིས་མཇལ། ཚེ་དབང་མཛད། ལྷ་མདུན་དུ་འཕགས་པ་ལྷར་ཇ་འདྲེན་ལ་རྗེ་དབོན་ཀརྨ་བློན། ཚུར་ལའང་མགོན་རྒྱལ་མ་སྐུ་ཚབ་ཏུ་གནང་སྡེ་ཇ་འདྲེན་མཛད། ལྷ་མདུན་རྣམ་སྣང་ལ་མཆོད་འབུལ་སོགས་མཛད།" ཅེས་གསལ་ལོ།།

13 ཏཱའི་སི་ཏུ་པ་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། པོད་ཨ་པའམ་པོད་ལྡེབ་ ༡༤ དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༣༥༣

ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མས་ (1782–1854) བརྩམས་པའི། བྱམས་པ་མགོན་པོའི་ (བྲག་གཡབ་འོར་རྡུ་བྱམས་པ་) སྣང་བརྟན་གྱི་དཀར་ཆག་སྐལ་ལྡན་དད་པའི་ཤིང་རྟ་ལས་ཀྱང་། “ཀོང་ཇོ་ཉིད་བོད་དུ་བྱོན་པའི་ལམ་ཁོར་རྒྱལ་བ་སྲས་བཅས་ཀྱི་རྟེན་མང་ཕྱག་གི་འདུ་བྱེད་བཟང་པོ་གནང་བར་མཛད་པར་རྟེན་འབྱུང་མ་འགྲིགས་པར་ལུས་པ་འགའ་རེ་དང་། ལེགས་འགྲིགས་བྱུང་བ་འགའ་ཞིག་ནི། འབོམ། རི་བར་མ། འོར་རྡུ། ར་ལ། གནས་སྲ་མོ། ཀོང་བུ། འདན་མ་བྲག་ལ་སོགས་པ་བོད་ཆེན་ལྗོངས་འདིར་རྣམ་པ་མང་པོ།”[14] ཞེས་གསལ།

བྲག་དགོན་ཞབས་དྲུང་དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ (1801–1866) ཀྱིས་མཛད་པ། མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཚོ་ལས། “ཡང་ཁམས་ངོས་འབུམ་ལྷ་མདུན་དུ། རྣམ་སྣང་ཆེན་པོའི་རྡོ་སྐུ་ཁྲུ་བཅོ་བརྒྱད་ཡོད་པ་ཀོང་ཇོས་བཞེངས་པར་བཤད་པའང་སྣང་།”[15] ཞེས་གསལ།

ཀཿཐོག་སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོས་ (1880–1925) ༡༩༢༣ ལོར་མཛད་པའི་གནས་ཡིག་ལས། “དེ་ནས་ (སྨར་ཁམས་) རྒྱལ་སྲས་དགོན་དང་ཉེ་བ་ཏ་ར་གཞུང་། རི་པདྨ། གཙང་གཤིས་རྡོ་རྗེ་གྲོ་ལོད། འབམ་ལྷ་མདུན་རྣམ་པར་སྣང་མཛད། ལྷ་ཀློའམ་སྣ་མགོ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད། ཨོ་རང་ཚེ་དཔག་མེད་མཇལ།”[16] ཞེས་གསལ།

---

14 མདོ་ཁམས་བྲག་གཡབ་བླ་དགོན་སོགས་ཀྱི་གནའ་དེང་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ཐོག་མའི་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་སོས་ཀའི་ཉི་རིང་འཕྱུལ་པའི་གཏམ། བྲག་གཡབ་གོང་ཚང་པདྨ་དབང་འདུས་དང་། མོ་སྟོམ་ (སྐྱོང་ཡུལ་མོ་སྟོམ་ཚང་) བློ་བཟང་ཆོས་ལྡན་ཐུན་མོང་ནས་བསྒྲིགས། ཆབ་གྲོས་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ཆ་འཚོལ་བསྡུ་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་། ནང་ཁུལ་འགྲེམས་སྤེལ། ༡༩༨༧ ཤོག་གྲངས་ ༡༨

15 ༡༩༧༢ མདོ་སྨད་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོའི་ཞུ་སྒྲིག་སྤར་མ། དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཚོའི་ལེ་ཚན་དང་པོའི་སྨད་ཆའི་དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༨༡

16 མདོ་ཁམས་དང་རྒྱ་ཡི་གནས་སྐོར་འགའ་ལ་ཕྱིན་པའི་ལམ་ཡིག་འཕྲུལ་སྣང་ལས་སྦྱོང་གསལ་བའི་ཨཱ་དརྴ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས། ཀཿཐོག་སི་ཏུའི་དབུས་གཙང་གནས་ཡིག །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༡ ཤོག་གྲངས་ ༤༠༤–༤༠༦ ཆ་བཞི་དབུས་ལམ་འབབ་སྲས་ཚང་བློ་བཟང་དོན་ལྡན་གྱིས་

གོ་འཇོ་རག་མགོ་མཆོག་སྤྲུལ་ཐུབ་བསྟན་བཤད་སྒྲུབ་རྒྱ་མཚོས་ (1879–c.1961) མཛད་པའི། རག་མགོ་དགོན་ཐུབ་བསྟན་ཀུན་བཟང་གླིང་བླ་མ་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར་མེ་ཏོག་ཕྲེང་བ་ལས། རག་མགོ་དགོན་ཕྱག་འདེབས་པ་པོ་རྟོགས་ལྡན་གྲུབ་བརྙེས་ལྷུན་གྲུབ་རིག་འཛིན་གྱི་དབོན་རིགས་བླ་མ་ཨ་དོན་ནམ། ཀརྨ་ནོར་བུ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་སྐབས་མེ་སྟག་ལོའི་ (1746/1806) རྗེས་ "དེ་ཁོང་གི་ཕ་རྒན་ཚེ་སྒྲུབ་ཟེར་བ། འབམ་ལྷ་མདུན་དུ་ཆད་དེས། ཚོང་དོན་མནའ་ཟོས་ཤིག་གི་སྒྲིབ་པས། འདིར་ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀ་སྐྱེ་འདུག་གསུང་ནས་ཕ་ཕྱི་དེ་བཤིག་པས་སྤྲུལ་པ་གཉིས་འདུག་པ་ལ། སྒྲིབ་སྦྱོང་དང་ཁྲུས་ཆོག་ནན་ཏན་མཛད་ནས་དེ་གཉིས་སོ་སོར་ཆུ་ལ་བསྐྱལ་བར་མཛད།"[17] ཅེས་གསལ།

བརྩམས་པའི། མདོ་ཁམས་ཚ་ཁ་ལྷོ་ལྡིང་ཁག་ཕྱེད་གཉིས་ཀྱི་སྐོར་བཙུད་ཀྱི་རྣམ་བཤད་ཀེ་ཏ་ཀའི་ཕྲེང་མཛེས། སྨིར་སྨྱུར། ༢༠༠༡ (?) ཤོག་གྲངས་ ༡༠–༡༡ ལས། "བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་བློན་པོའི་རིགས་ནི་ཚེས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་བློན་པོ་མགར་སྟོང་བཙན་གྱིས་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་གདན་འདྲེན་ཞུས་སྐབས་ལམ་བར་གྱི་གནས་ཚང་ལ་མགར་གྱི་སྲས་ཤིག་བྱུང་བས་དེང་སང་ཡང་བློན་པོ་མགར་གྱི་མི་རིགས་ཇོང་རྩའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་དགའ་མགུ་སྟེང་པ་ཟེར་བའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཡོད། བཙུན་མོ་འོམ་ཤིང་ཀོང་ཇོ་རྒྱ་ཡུལ་ནས་བོད་ལྷ་ལྡན་ཕྱོགས་སུ་ཡར་ཕེབས་པའི་ལམ་ཁར་སྲས་ཤིག་འཁྲུངས་པ་དེ་ཉིད་འདས་གྲོངས་སོང་བའི་ས་གནས་ལ་དེང་དུས་ཤི་གྲོང་ཞེས་མིང་དུ་ཆགས་པ་དང་སྲས་དེའི་སྐུ་ཕུང་ཤི་གྲོང་དུ་མཆོད་རྟེན་ཐོག་བརྩེགས་ཕྱེད་གཉིས་ལྷག་ཙམ་ཡོད་པ་རྩ་ཆེར་བརྩི་བ་ཞིག་ཡོད་པ་རྒྱ་གྲོངས་མཆོད་རྟེན་ཟེར། ཀོང་ཇོ་ཐུགས་དགའ་ཞིང་མགུ་བས་ན་དགའ་མགུ་སྟེང་། རྒྱ་ཡུལ་ནས་བོད་དབུས་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་ལམ་འཁེལ་བས་ན་དབུས་ལམ་ཟེར་བ་སོགས་ཡུལ་གྲོང་ཁག་ལ་ཐ་སྙད་ཀྱང་ཁྱད་མཚར་ཅན་དུ་མ་སྣང་།" ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་སྒྲ་མགོ་འམ། དགའ་མགུ་རྣམ་སྣང་ནི་ཁམས་ཚ་ཁ་ལྷོའི་ཆ་བཞི་ཇོང་རྩའི་ནང་ཡོད་འདུག །དེ་བཞིན་ཨོ་རོང་ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱང་ཁམས་ཚ་ཁ་ལྷོའི་ཆ་བཞི་དབང་ལུང་ངམ། དབུས་ལམ། དབུ་ལུང་གི་ཆུ་ཕར་ཀའི་བྲག་ལྡེབས་སུ་ཤིན་ཏུ་སྒྲོས་གཙང་ཆེ་ལེགས་ངོ་མཚར་ཅན་ཞིག་མཇལ་རྒྱུ་ཡོད་འདུག

17 རག་མགོ་མཆོག་སྤྲུལ་བཀའ་འབུམ་པོད་ཕྱི། ཐུབ་བསྟན་ཀུན་བཟང་གླིང་བླ་རབས་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར་མེ་ཏོག་ཕྲེང་བ་བཞུགས་སོ།། Published by Ven. Pema Norbu Rinpoche, Nyingmapa Monastery, Bylakuppe, 1985 དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ *༡༥༡*

དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་སྟོད་ཆ་ཙམ་ནས་འབོམ་[18] རྣམ་སྣང་ལ་ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་དང་ལྷ་མདུན་རྣམ་སྣང་ཞེས་མིང་བསྒྱུར་ནས་འབོད་པ་བྱུང་འདུག །ད་དུང་སྨར་ཁམས་འབོམ་པའི་ཡུལ་མིའི་ངག་སྒྲོས་སུ། ལྷ་སའི་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་བཞེངས་སྐུ་རེད། ལྷ་མདུན་ཇོ་བོ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་འཁྲུངས་སྐུ་ཡིན་ཞེས་བསྟོད་པར་བྱེད་སྐད།

དེ་ཡང་། སྨར་ཁམས་ནང་གནས་རྩ་ཆེན་ཇོ་བཞུགས་ཀྱི་སྐོར་ལ། ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དང་། དགོན་བདག་རྒྱལ་བསྟན་གྲགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་འཁྲུངས་རབས་སྙིང་བསྡུས་ཞེས་པ་ལས། "གཙང་ཤོད་ས་ཁྲལ་དུ་ཁམས་ཀྱི་སྟག་ཚང་སེང་གེ་བསམ་འགྲུབ་ཅེས་པའི་གནས་ཁྲིད་འཕགས་ཅན་[19] ནམ། སྨར་ཁམས་ཡུལ་གྱི་གནས་གཙོ་བོ་དེ་ནི་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་གནས་ཆེན་ཁྲིད་དུ་འཕགས་པའི་གནས་རྣམས་ཀྱི་མགོ་བོ་ལྷ་བུ་མ་ཏྲ་གུ་རུའི་སྒྲུབ་གནས་གནས་མགོ་འམ་ཁམས་ཀྱི་སྟག་ཚང་སེང་གེ་

18 གདུགས་དཀར་ཚེ་རིང་གིས། ཡུལ་ཤུལ་འབིས་ཁོག་རྣམ་སྣང་གཙུག་ལག་ཁང་གི་བོད་བཙན་པོའི་དུས་ཀྱི་བྲག་བརྐོས་ལྷ་སྐུ་དང་ཡི་གེ་ལ་ཡང་བསྐྱར་དཔྱད་པ། བོད་ཀྱི་ཡིག་རྙིང་ཞིབ་འཇུག །གཙོ་སྒྲིག་པ་ཁ་སྐྱོང་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༣ ཤོག་གྲངས་ ༡༣༨ ནང་། "ཡེ་ཤེས་དབྱངས་ཀྱིས་ཡོལ་དང་འབོམ་དང་ལེད། བོའུ་དུ་ཡང་རྒྱ་ཆེ་བྲིས་སོ།" །ཞེས་པའི་ནང་གི་ཡོལ་དང་བོའུ་གཉིས་ཡུལ་གང་དུ་ཡོད་པ་ད་དུང་ཤེས་ཐབས་མེད་པ་ལས་འབོམ་ཞེས་པ་དེ་ང་ཚོའི་བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོའི་ས་མིང་སྟེ། ད་ལྟ་ས་དེ་གའི་ངག་རྒྱུན་དུ་འབུམ་ཁོག (ལྷ་སྐུ་འབུམ་གཅིག་བཞུགས་པ་ན་) དང་བེ་ཁོག (བེ་རོ་ཙ་ནའི་སྐུ་གཟུགས་བཞེངས་ཡོད་པས་ན་) འབིས་ཁོག་བཅས་སུ་འབོད་པའི་གནའ་བོའི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་མིང་རྣམ་དག་མ་ཡིན་པ་གསལ་ལོ། དེང་སྐབས་ཀྱང་སྐྱེ་རྒུའི་དམངས་ཁྲོད་དུ་སྟོན་པ་གཙོ་འཁོར་དགུ་བཞུགས་པའི་ལྷ་ཁང་ཆེན་པོའི་མིང་དུ་ 'འབིས་ (འབོམ་) རྣམ་སྣང་' ཞེས་འབོད་པའི་ཐོག་ནས་མཐོང་སླ་བ་དང་།" ཞེས་དང་། ཡང་ཤོག་གྲངས་ ༡༥༠ ནང་། "འབིས་སམ་འབོམ་ཁོག་ཏུ་སྟོན་སྐུ་བཟང་སྤྱོད་སྨོན་ལམ་སོགས་བཞེངས་ནས་" ཞེས་ས་མིང་ངོས་འཛིན་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ནོར་འཛོལ་གྱི་བཀོད་གནང་འདུག་ལགས།

19 ཕུ་པ་ཚེ་རིང་སྟོབས་རྒྱས་ཀྱིས་བརྩམས། ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དང་། དགོན་བདག་རྒྱལ་བསྟན་གྲགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་འཁྲུངས་རབས་སྙིང་བསྡུས། ༡༩༩༩ བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་སྟར་ཐང་པར་ཁང་དུ་པར་སྐྲུན་ཞུས། ཤོག་གྲངས་ ༣༥ འདི་རྗེས་བསྡུས་མིང་། ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་། ཞེས་འགོད་རྒྱུ།

བསམ་འགྲུབ།[20] སྟག་ར་ས་ཐོག་ཇོ་ལྷ་རི་ཁྲོད་[21] དམ། ཁམས་ཀྱི་གནས་མཆོག་ཇོ་ལྷ་མེ་ཏོག་ར་བ།[22] སྨར་ཁམས་རྫོང་གི་ཤར་ངོས་སུ་ཡོད་པའི་ལྷ་འདུས་ཞེས་པའི་ཡུལ་དེར་གནས་ཀྱི་གཙོ་བོ་རྗེ་བོ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཇོ་སྐུ་རང་བྱོན།[23] ཤར་ལ་ཞེས་པའི་ས་དེར་བདེ་མཆོག་གི་གནས་ཁྱད་པར་ཅན་ཞིག ཁ་བ་དཀར་པོའི་གནས་ལག་ཏུ་བརྩི།[24] བོད་ཀྱི་མཚོ་ཆེན་བཞིའི་ཁོངས་སུ་གྲགས་པའི་སྨར་ཁམས་འབུམ་མཚོ་ཆེན་པོ་ཞེས་པར་གླུ་ཕྲན་འབུམ་གཅིག་ཡོད་སྟབས་འབུམ་མཚོ་ཞེས་གྲགས་སྐད།”[25] ཅེས་གསལ།

དཔལ་ལྡན་སྨར་ཚང་ངམ། སྨར་པ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་གདན་ས་གོང་འོག་གཉིས་ལས་གདན་ས་འོག་མ་ཙོམ་མདོ་གནས་གསར་གྱི་གདན་ས་བ་འགྲོ་མགོན་རིན་ཆེན་ (1170–1248) གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་། “རྣམ་སྣང་རང་བྱོན་ཆེན་མོ་ལ། ཀོང་ཇོས་བཞེངས་པའི་གཙུག་ལག་ལྷ་འདུས་མེ་ཡིས་འཛིགས། འགྲོ་མགོན་རིན་ཆེན་ལྷ་འདུས་གཙུག་ལག་ཁང་ཉམས་གསོ་ལ་བྱོན། འོ་རྗེ་རྣམ་པ་སྣང་འཛིན་ལ་བཞིན་གསེར་དང་སྤྱན་འབྱེད་ཕུལ། སྟག་གསལ་རྒྱན་དྲུག་གི་གོས་ཆེན་ན་བཟའ་ཡང་སྒྲོན། ཉེ་སྲས་བརྒྱད་པོ་ལ་གོས་ཆེན་ན་བཟའ་སྒྲོན་འབུལ། མར་མེ་ཁྲི་མཆོད། འབུམ་ཚོགས་དངོས་བཤམ་དང་། ཡིད་སྤྲུལ་གྱི་མཆོད་པ། གསང་བ་བླ་མེད་ཀྱི་མཆོད་པ་རྒྱ་ཆེར་བཤམ། *རྣམ་སྣང་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་འདི་བོད་རྒྱལ་ཐོག་མ་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་གོང་དུ་ཡོད་པ་བོན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་དུ་འང་གསལ། བོན་པོ་དག་གི་བོན་ལྷ་ཞིག་ཏུ་རྩིས་ནས་གསོལ་མཆོད་ཀྱང་བགྱིས་པ་བཤད། ཕྱིས་སུ་འཛིག་རྟེན་དབང་ཕྱུག་*

20 ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་ ༣༢

21 ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་ ༣༡

22 ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་ ༣༤

23 ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་ ༣༥

24 ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་ ༣༥

25 ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་ ༣༨

སྲོང་བཙན་སྒམ་པོས། སྒྲོལ་མ་སྤྱོན་མོ་ཀོང་ཇོ་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་ལ་བག་བསྐུས་ཀྱི་ལམ་བར། རྩམ་ཟམ་བོད་པ་དག་གིས་རིང་མོ་ནས་བསགས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་བགོ་སྐལ། རྒྱ་ཡུལ་ནས་ཇོ་བོ་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ཡུལ་དབུས་སུ་སྤྱན་དྲངས་ཞོར། མི་ཉག །ཡི་ཐང་། འཇང་ས། ཁ་བ་དཀར། སྨར་ཁམས། བྲག་ཡབ། གོ་ཇོ། སྡེ་དགེ །སྨར་པ་སོགས་ཁམས་ཡུལ་གྱི་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ། ཇོ་བོ་རིན་པོ་ཆེར་མཇལ་ཕྱག་མ་ཐོབ་པ་མེད་པར་ལྷ་བུ་མཛད། ཀོང་ཇོ་སྒྲོལ་མས་ཁམས་ཀྱི་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་སྐལ་བཟང་གི་གོ་སྐབས་བྱིན། ལྷ་ཁང་ཡང་ཆེ་ཕྲ་དུ་མ་བཞེངས་པ་སོགས་ཀོང་ཇོ་སྒྲོལ་མས། བོད་ཁམས་ནང་ཆོས་འགྱུར་བས་གཞི་རྟིང་གསར་བཞེངས་ཀྱིས་དཀའ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་ལ་ཆེད་དུ་བཟོད་བཞིན་དབུས་སུ་བྱོན། རྣམ་སྣང་ཆེན་པོ་འདིར་ཀོང་ཇོས། གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་མོ་ཡང་ས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཞིག་བཞེངས། འཁོར་གཡོག་བཀོས་པ་རྣམས་ལ་ཉེ་སྲས་བརྒྱད་བཀོས་སུ་བཅུག །སྲས་བརྒྱད་པོ་རྒྱ་ནག་གི་ལུགས་སུ་བཀོས། རྣམ་སྣང་རང་བྱོན་ལ་འབར་འབུར་ཡོད་པ་དག་བཟོ་བཀོས་ཅུང་བགྱིས་པའང་ཡོད། སྒོ་ཆེན་གྱི་བྱང་ངོས་ལ་ཀོང་ཇོ་དང་། མགར་སྟོང་བཙན་བཅས་ཀྱི་ཇོ་བོ་གདན་དྲངས་པའི་རྣམ་པ་ལྡིང་བྲིས་ཡང་མཇལ་རྒྱུ་སྣང་། ངན་སོང་སྦྱོང་བའི་རྒྱལ་པོ་ཀུན་རིག་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་འདི་ལྷ་བུ་རང་བྱོན་ཡུལ་གཞན་ན་ཆེས་སྲིད་པ་དཀོན།”[26] །ཞེས་གསལ། འོན་ཀྱང་གོང་གསལ་ཡི་གེ་ཀློག་ཀློག་བསླལ་བའི་བརྗོད་དོན་ཚང་མ་ “སྨར་པ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཕྱོགས་སྒྲིག” ཅེས་པའི་ཕྱག་དེབ་སྒྲིག་མཁན་ཀན་བུ་ཀརྨ་རྡོ་རྗེས་ལག་རིང་བརྐྱངས་ནས་བྲིས་མེད་དམ་སྙམ་ན་མ་ཕྱི་ངོ་མའི་ནང་ཞི་ཡོད་མ་འོངས་པར་རྟ་ངར་ཞིབ་བསྡུར་དགོས་ངེས་ཅན་རེད། ད་དུང་ཞིབ་ཙམ་སློས་ན་ཕྱི་ལོ་ ༨༠༩ ཡས་མས་ལྷ་ཞོག་དུས་རབས་ ༡༣ པའི་སྨད་ཆའི་ནང་ལའང་ཡུལ་སྡེའི་མིང་བྲག་གཡབ་དང་སྡེ་དགེ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་མེད་པས་སོ།།

སྨར་ཚང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་གདན་ས་འོག་མ་ཅོམ་མདོ་གནས་གསར་གྱི་གདན་ས་བ་

26 སྨར་པ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཕྱོགས་སྒྲིག །སི་ཁྲོན་དཔེ་སྐྲུན་ཚོགས་པ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༦ ཤོག་གྲངས་ ༤༥–༤༧ བར་གསལ།

ཆོས་རྗེ་སྟོན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་གཞོན་ནུའི་ (1197–1276) རྣམ་ཐར་སྐབས། "རབ་བྱུང་ལྔ་པ་ཤིང་མོ་ཕག་ (1275) གི་ལོ་སྟོན་ཟླ་འབྲིང་པོར་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལི་ཐང་བརྒྱུད་སྨར་ཁམས་སུ་བཞུད། ལྷ་འདུས་ལ་རྣམ་སྣང་མཇལ་དུ་བྱོན། ཉེ་འདབས་སུ་ཀུན་དགའ་གླིང་ཞེས་དགོན་ཆུང་ཞིག་བཏབ།"[27] ཅེས་གསལ།

སྨར་ཁམས་ལྷ་མདུན་རྣམ་སྣང་ལྷ་ཁང་དུ་སྨོས་མདའ་ཉི་རྒྱལ་ཚང་གི་མི་ངོ་བློ་བཟང་ཆོས་སྐྱིད་ཅན་ནས་གསེར་གོང་ཕུལ་བའི་སྨོན་ཚིག་དགེ།[28] ཞེས་པའང་*ཀ*རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་གསུང་འབུམ་ནང་བཞུགས།

ཀཿཐོག་མཁན་པོ་ངག་དགའི་ (1879–1941) རང་རྣམ་ལས། "དེ་ནས་ལྷ་མདུན་རྣམ་སྣང་མཇལ་དུ་སོང་། སྟོང་མཆོད་རྒྱས་པ་ཞིག་ཕུལ། མཇལ་བཞི་པའི་ཚོ་ག་ཀླུ་དབང་དགོངས་རྒྱན་ལ་བརྟེན་ནས་གཟུངས་ཕྱུགས་བསགས་པ་སོགས་གཙོ་བོར་མ་བྱས་པར་སྒྲོལ་མ་ཉེར་གཅིག་གི་བསྟོད་པ་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམ་སྣང་ཉིད་ཀྱིས་གསུང་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡིད་ལ་བཅགས། བསྟན་འགྲོའི་ཕན་བདེ་ལ་དམིགས་ཏེ་སྒྲོལ་མ་སྟོང་ཙ་བསགས། དེ་དུས་ཞལ་འདེབས་མང་བས་མར་མེ་དང་ཞལ་ཟས་རྣམས་སྣོད་དང་ལག་ཆགས་ཀྱིས་སྒྲོལ་དཀའ་བ་ཙམ་བྱུང་། མར་ཁྲུ་ལྷག་པོས་ཇོ་དང་ཁྲི་ཟངས་ཀྱི་གོང་བུ་མང་པོ་བཀང་སྟེ་ཕུལ། རྣམ་སྣང་གཙོ་འཁོར་འདི་རྣམས་གོང་ཛོས་གཏེར་ནས་དྲངས་པ་དང་རྫུ་འཕྲུལ་གྱིས་བཞེངས་པའི་གཏམ་སྒྲོས་གཉིས་སྣང་ཡང་རང་བྱུང་གི་ཇོ་ལས་གྲུབ་པའི་རྣམ་སྣང་ཐོག་ཚད། ཉེ་སྲས་མི་ཚད་ལྷག །ཆོས་རྒྱལ། སྒོ་སྲུང་ཁྲོ་བོ་དང་བཅས་པ་འདུག །གསང་བའི་བདག་པོ་ཞི་བའི་ཞལ་

27 སྨར་པ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཕྱོགས་སྒྲིག ཤོག་གྲངས་ *༡༢༠–༡༢༡*

28 པར་བྱང་དང་། ཐང་སྐུའི་རྒྱབ་ཡིག །མཆོད་རྫས་ཕུལ་བྱང་སོགས་འདོད་གསོལ་སྨོན་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྒྲིགས་པ་བཞུགས་སོ། །*ཀ*རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཉི་པ། འབྲས་སྤུངས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གི་སྤར་མ། ཤོག་ལྡེབ་ *༢༠༨༤–༢༡༣༡*

རས་ལ་དབུ་སྐྲ་དང་སྨིན་མ་སོགས་ཁྲོ་བོའི་རྣམ་པར་བཅོས་པའི་ཞལ་རས་ཞི་ཁྲོ་སྣ་ཚོགས་སུ་འགྱུར་བ་དང་དབུ་སྐྲ་སྨིན་མ་འབར་བའི་མེ་རི་འཁྱིལ་བ་ལས་མེ་སྟག་གི་ཟེ་ར་ཁོལ་བ། སྤྱན་འགྱུར་བ་ཞལ་འཛུམ་པ་སོགས་ཉིན་དེའི་རིང་ལ་མཇལ་བས་ལྷག་པའི་ལྷ་དེའི་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་མཚན་མར་ངེས་པ་རྟེད། དེ་ནས་འབམ་མཚོ་ཁར་ཕྱིན། མཚོ་དེ་ནི་རྡོ་རྗེ་ཕག་མོའི་སྐུ་དབྱིབས་མཚོ་དེའི་དབུས་སུ་ཕག་མོའི་ནུ་འབུར་མཚོན་བྱེད་རི་དེའུ་གཉིས་ཀྱང་སྣང་བའི་ཕྲག་པ་གཡོན་ངོས་ཕྱོགས་ཞལ་དང་ཉེ་བར་མཚོ་དར་དང་དམ་རྫས་ཕུར་མ་རིན་ཆེན་རིལ་བུ་རྫོག་གསུམ་གསེར་དངུལ་དང་རིན་ཆེན་རིགས་གྲངས་མང་བཅས་ཕུལ། སྐུའི་སྟོད་ཟུར་གཡོན་ཕྱོགས་སུ་སྣང་བབས། ཚོགས་ཀྱི་མཆོད་པ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཕུལ་བའི་རྐྱེན་གྱིས་ཆར་དྲག་ཅིག་ཀྱང་བབས་བྱུང་། དེ་དྭངས་འཕྲུལ་དེའུ་ཆེ་ཆུང་གཉིས་ཁ་དོག་སྣ་ཚོགས་པའི་འཇའ་ཡིས་ཁྱབ་པར་སྤྲེལ། དེར་ཞག་གསུམ་ཚོགས་མཆོད་ཕུལ།”[29] ཞེས་དང་། “དེ་ནས་བཏེག་སྟེ་དམར་ཡོན་དཔོན་ཚང་ནས་གདན་ཞུས་ཀྱི་བསུ་མ་དང་དགོན་པའི་སྐྱིལ་མ་མང་པོ་བཅས་འགྲོགས་ཏེ་འོང་བའི་ལམ་ཁར་སྨན་ཆུ་ཁ་ཟེར་བ་སྔོན་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོའི་དབུ་སྐྲ་བཀྲུས་པའི་ཆུ་འཐོར་ཤུལ་ཤིང་ཤུག་པའི་སྡོང་པོ་དབང་ཕྱུག་ཉེར་བརྒྱད་ཀྱི་རྟེན་ཡིན་པར་གྲགས་པ་དེ་དང་ཉེ་བར་སླེབས་པ་ན་སྨན་སྔོས་ཀྱི་དྲི་བཟང་པོ་ཞིག་འཕྱུལ་བའི་རྐྱེན་

29 འོད་གསལ་རིན་ཆེན་སྙིང་པོ་པདྨ་ལས་འབྲེལ་རྩལ་ (ཀཿཐོག་མཁན་པོ་ངག་དགའ་) གྱི་རྟོགས་བརྗོད་ངོ་མཚར་སྒྱུ་མའི་རོལ་གར་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། *The Autobiographical Reminiscences of Ngag-Dbang-Dpal-Bzang, Late Abbot of Kah-Thog Monastery*, Published by Sonam T. Kazi, Gangtok, 1969 དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༢༧༡–༢༧༢ བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན་གྱིས་སྒྲུར་བའོ། །གླེགས་བམ་དང་པོ། ཀ་སློན་སྤྱུག་ཞྭ་སྒབ་ཤག་ ༡༩༧༦ ཤོག་གྲངས་ ༡༥༩ ནང་། “ཀཿཐོག་མཁན་པོ་ངག་དཔལ་བཟང་གི་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་སྒྱུ་མའི་རོལ་གར་ ༡༣༦༤༦ པར་འདི་ལྡན་ཡུལ་འབིས་རྣམ་སྣང་ བྲག་གཡབ་བྱམས་མདུན་ལ་ཡོད་ཚུལ་གསལ་འདུག་གོ” །ཅེས་བཀོད་པ་གནང་ཡང་དོན་དངོས་ཐོག་ཀཿཐོག་མཁན་པོ་ངག་དགའི་ (1879–1941) རང་རྣམ་གོང་གསལ་ཤོག་གྲངས་ཐད་སྐོར་ཁམས་ལྷ་མདུན་རྣམ་སྣང་མཇལ་སྐོར་ལས་བྲག་གཡབ་བྱམས་མདུན་དུ་ཕེབས་མི་འདུག་ན་པཎྜི་ཏ་མཉམ་པར་མ་བཞག་པའི་སྐྱོན་དུ་ཟད།

གྱིས་ལུས་སེམས་བདེ་བའི་ཏིང་འཛིན་གྱིས་ཁྱབ་པས་རིག་པ་ཆོས་ཉིད་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ངང་དུ་འབྱམས་ཀླས་ནས་རེ་ཞིག་གི་དུས་ཕྱིར་གསལ་གྱི་སྣང་ཆར། མདུན་གྱི་ནམ་མཁར་ལྷ་གཅིག་ཀོང་ཇོ་རྒྱ་ཡི་བུ་མོའི་ཆ་བྱད་ཅན་དཀར་ལ་དམར་བའི་མདངས་ཆགས་པ་སྐུ་དཀྱུས་ཕྲ་ལ་རིང་བ། སྐབས་སུ་ཅིར་ཡང་འགྱུར་བ་ཕྱག་གཉིས་པདྨའི་འདབ་མ་ལྟར་དམར་བ་ཟུང་གིས་དཔེ་ཆ་བམ་པོ་གཅིག་བསྣམས་ནས་སྒྲོལ་མ་ལས་སྣ་ཚོགས་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་དབུ་ནས་གླིང་གཞི་དང་མཐུན་པའི་བཀོད་པ་རྣམ་པར་འཕྲུལ་ནས་དབང་དང་། རྒྱུད་བཤད་བཅས་གནང་བའི་སྣང་ཆ་དེ་རི་པདྨ་ཅན་གྱི་གནས་འདབས་བར་ཤར་ཞིང་ལྷ་གཅིག་གིས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའང་ཐོབ།”[30] ཅེས་གསལ།

མདོ་སྟོད་སྨར་ཁམས་ཁུལ་གྱི་དགོན་ཐོ་མདོར་བསྡུས་སུ་ཞུ་བ་ཞེས་པའི་ནང་། “སྨར་ཁམས་ཡུལ་གྱི་རྟེན་གཙོ་བོ་ལྷ་འདུས་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་ཇོ་བོ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད། ཇོ་སྐུ་རང་བྱོན་ཐོག་ཚད་ལྷག་ཙམ་ལ། ཉེ་བའི་སྲས་བརྒྱད། སྤྱན་རས་གཟིགས་ཕྱག་སྟོང་སྤྱན་སྟོང་བཅས་ཐོག་ཚད་རེ། མ་ཧི་དུང་འཁོར་ཆེན་པོ་གཅིག་བཅས་གཞན་ཡང་རྟེན་གསུམ་སྣ་ཚོགས་བཞུགས་པའི་ལྷ་ཁང་གཅིག”[31] །ཅེས་གསལ།

སྨར་ཁམས་ནང་ས་ལུགས་རྒྱ་བཀག་གྲྭ་ཚང་དམ་ལྡུང་མགོ་དགོན་པ་དང་ཡན་ལག་དགོན་པ་བདུན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཅུང་ཟད་རེ། ཞེས་པའི་ནང་། “གཉིས་པ། ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་དགོན་ནམ་སྣང་པར་སྣང་མཛད་ལྷ་ཁང་ཞེས་པ་དེའི་ནང་རྟེན་གཙོ་བོ་ཡང་རྒྱ་ཇོ་ཡི་རང་བྱོན་ལས་གྲུབ་པའི་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཐོག་ཚད་གཅིག་ལྷག་ཙམ་ཞིག་དང་། དེའི་གཡས་གཡོན་གཉིས་

30 འོད་གསལ་རིན་ཆེན་སྙིང་པོ་པདྨ་ལས་འབྲེལ་རྩལ་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་ངོ་མཚར་སྒྱུ་མའི་རོལ་གར་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༢༧༩–༢༨༢

31 འདི་ནི་ ༡༩༥༤ ཡས་མས་ནང་བཙན་བྱོལ་ཁོངས་སྨར་ཁམས་པ་ཀྲན་རབས་ཁག་གཅིག་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་བྲིས་པ་ཞིག་རེད། དབུ་མེད་འཁྱུག་བྲིས་ཤོག་གྲངས་ ༤

སུ་རྒྱུ་རྡོ་ལས་གྲུབ་པའི་ཉེ་བའི་སྲས་བརྒྱད་ཐོག་ཚད་ཕྱེད་ཙམ་རེ་རེ་བཞིན་བཞུགས། རྣམ་སྣང་དེ་ཡང་ཞིང་ཁ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ས་འོག་ནས་འབྲུངས་ཏེ་ཞིང་བདག་ཨ་མས་རྡོ་རྟུབ་ཀྱི་བཀབ་ནས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པ་ཞིང་ཁ་མིང་ལ་ལྷ་ཞིང་ཞེས་བཏགས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། རྣམ་པར་སྣང་མཛད་འབྲུངས་སྐུ་ཡིན། ལྷ་སའི་ཇོ་བོ་བཞེངས་སྐུ་ཡིན། ཞེས་བཤད་སྲོལ་ལྷར་བོད་ཟླ་ ༡༢ པའི་ཚེས་ ༡༤ ལ་ཁྲི་འགྱུར་དང་བོད་ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༤ ལ་འབུམ་འགྱུར་ཞེས་དུས་ཆེན་ཁྱད་པར་ཅན་འདི་གཉིས་སྐབས་སུ་ཕྱོགས་གང་ས་ནས་མི་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་འདུ་འཛོམས་ཀྱིས་ཕྱག་མཆོད་དང་བསྐོར་བ་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་པ་དང་། ལུང་མགོ་དགོན་གྱི་བླ་གྲྭ་མང་པོ་ཕེབས་ནས་སྐབས་དེ་དུས་ཀུན་རིག་གི་ཆོ་ག་སོགས་ཚོགས་པ་དང་ནམ་རྒྱུན་ནས་འཛིན་སྐྱོང་དང་བདག་སྐྱོད་ཚང་མ་ལུང་མགོ་དགོན་རང་གི་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།”[32] ཅེས་གསལ།

ཡི་གེའི་གོ་བསྒྲིགས་བྱེད་པ་པོ་སློབ་དཔོན་མགོན་པོ་བསྟན་འཛིན། ལྷ་སྐུའི་ཐིག་དཔེ་མི་མས་དགོངས་རྒྱན་ལས། “རྒྱ་ནག་ནས་བཟོ་རིགས་བོད་དུ་བརྒྱུད་ཚུལ་ནི། ཐེན་ཤིང་བཀྲ་ཤིས་ཁྲི་སྐོར་རྒྱལ་པོ་ཐང་ཐའི་ཙུང་གི་སྲས་མོ་ལྷ་ཅིག་ཀོང་ཇོ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་ནས་རྟེན་སྐལ་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་དང་། བཟོ་སྣ་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་དཔེ། སྨན་དཔྱད་ཆེན་མོ། རྩིས་ཀྱི་སྐོར་ཐང་བརྒྱད་ཅུ། རིན་ཆེན་རིགས་དར་ཟབ་མཐའ་ཡས་པ་བཅས་ཏེ་ཕེབས་པར་ནས། ཁམས་སུ་བྱོན་པ་དང་ཡུལ་གྲུ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕེབས་པར་གྲགས། བྲག་ལོག་ལ་འབུམ་རྒྱས་པའི་དབུ་དང་བཟང་སྤྱོད་རྡོ་སྐུ་ཁྲ་བརྒྱད་ཅུ་པའང་བསྐོས་པར་རྒྱལ་རབས་རྣམས་སུ་གསལ། ཁོ་བོའི་མཐོང་ཚོས་སུ། ཚབ་རོང་ནས་ཡར་ཕེབས་སྐབས། ལྷ་འདུས་གནས་སུ་རྡོ་ལས་བརྐོས་པའི་རྣམ་པར་སྣང་མཛད། ཉེ་བའི་སྲས་བརྒྱད་བཅས་མི་ཚད་ཙམ་ཉིད་གཅིག་ལ་བཞེངས་པར་གྲགས། དེ་ནས་སྟག་ར་སྟོད་རི་བོ་པདྨ་ཞེས་པའི་གནས་སུ་རྡོ་ལས་བསྐོས་པའི་ཇོ་བོ་ཞེས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་ཐོག་ཚད་མ་དང་། དེ་ནས་ཡར་རི་ངོས་སུ་ཕྱག་རྡོར་གྱི་སྐུ་མི་ཚད་ཙམ། དེའི་གཡོན་ངོས་སུ་ཨ་

32 དགེ་སློང་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བྲིས། བརྩམས་ལོ་དང་། ཁ་བྱང་མ་གསལ། ཀམ་པུའི་ཤར་ནང་བཙུག་པའི་ A4 ཤོག་གྲངས་ ༤ ནང་གསལ།

ཞི་རྒྱ་ཟ་རང་གི་ང་འདྲ་མ། དེ་ནས་གཞན་ཡང་སྣང་བ་མཐའ་ཡས། བྱམས་པ་སོགས་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་བཀོད་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་དང་བཅས་ཏེ་བཞེངས་པར་གྲགས། དེ་ནས་བདུན་ཕྲག་གཅིག་གི་རིང་མཚམས་ཀྱི་མ་ནི་འབྲུ་དྲུག །དེ་ནས་བདུན་ཕྲག་རིང་བྲག་གཡབ་བྱམས་འདུས་སུ་བྱམས་པ་སངས་རྒྱས་མཆོག་གི་སྤྲུལ་སྐུ་སྐྱིལ་ཀྲུང་དུ་བཞུགས་པ་ཉིད་གཅིག་ལ་བཞེངས་པར་གྲགས། དེ་ཐམས་ཅད་འབུར་དོད་ཙམ་མ་ཡིན་པར་སྐུ་གསལ་ཞིང་བྱོན་ལེགས་པ་འཛེམས་བཟོ་མཁས་པ་ཚོས་དཔེ་བླང་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡོད། དེ་ལྟ་བུ་ལ་བསམ་ན་རྒྱ་ནག་གི་རི་མོ་ཡང་དགེ་ཀན་གཞན་དང་གཙོ་བོ་ཨ་ཞི་རྒྱ་ཟ་རང་གི་སྤྲུལ་པའི་བྲིས་རྒྱུན་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་། དེ་རྣམས་གནའ་མིའི་ཁ་དཔེ་དང་གཏམ་འཕྱུར་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པར་དུས་ད་ལྟ་བར་རྒྱུ་དམར་གྱིས་ཙ་བརླག་ཏུ་མ་བཏང་བར་དུ་མཇལ་རྒྱུ་ཡོད།”[33] ཅེས་གསལ།

ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་ལས། “སྨར་ཁམས་རྫོང་གི་ཤར་ངོས་སུ་ཡོད་པའི་ལྷ་འདུས་ཞེས་པའི་ཡུལ་དེར་གནས་ཀྱི་གཙོ་བོ་རྗེ་བོ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཇོ་སྐུ་རང་བྱོན་ཐོག་ཚད་གཅིག་ཙམ་ལ་ཉེ་བའི་སྲས་བརྒྱད་ནས་བསྐོར་བ་དང་། འཕགས་མཆོག་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཕྱག་སྟོང་སྤྱན་སྟོང་ཐོག་བརྩེགས་རེ་བཅས་སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་ཁྱད་པར་ཅན་བཞུགས་ཤིང་། དེ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཧ་ཅང་རྒྱ་ཆེར་ཡོད་ཀྱང་ཞིབ་པར་བཀོད་ཤེས་པ་དཀའ།”[34] ཞེས་དང་།

སེར་སྨད་ཐོས་བསམ་ནོར་བུའི་གླིང་གི་མཁན་རབས། མདོ་ཁམས་སྨར་ཁམས་སྒང་འབུམ་[35]

33 ལྷ་སྐུའི་ཐིག་དཔེ་མི་ཕམ་དགོངས་རྒྱན། ཡི་གེའི་གོ་བསྒྲིགས་བྱེད་པ་པོ་རང་གི་ཞང་པོ་སློབ་དཔོན་མགོན་པོ་བསྟན་འཛིན། དཔེ་རིས་པདྨ་རྣམ་གྲོལ་མཐའ་ཡས་ཀྱིས་བྲིས། *Concise Tibetan Art Book*, Pema Namdol Thaye, Kalimpong, 1987 ཤོག་གྲངས་ ༦–༧

34 ཕ་དགོན་གྲགས་པ་ཅན་ནམ་ཀླུ་ར་དགོན་གྱི་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་ ༣༥

35 གུང་རི་ཀརྨ་བསྟན་འཛིན་ཀུན་དགའ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བརྩམས་པའི། རག་སྤྲུལ་ཡིད་མུན་སེལ་བའི་ཟླ་ཟེར། སྨིར་སྤར། ༢༠༠༧ ཤོག་གྲངས་ ༤༥–༤༨ ལས། “ཀུན་མཁྱེན་བསོད་ནམས་སེང་གེའི་འཁྲུངས་

ཡུལ་ནི། སླར་ཁམས་ཀྱི་ཤར་ཕྱོགས་སུ། ལྷ་འདུས་གཙུག་ལག་ཁང་དཔལ་ཡོན་རྡོ་རྗེའི་གདན་དང་ཆེས་མི་རིང་བར། རི་བོ་འབུམ་པོད་བཅུ་གཉིས་བཞམ་པ་ལྟ་བུ་ཡོད་པས་འབུམ་ཞེས་པ་དང་། ཁམས་སྐད་དུ་རིའི་མིང་ལ། ལ་ཟེར་བ་དང་། མགོ་ལ་སྤེང་ཟེར་བས། འབུལ་ལ་སྤེང་ཞེས་བཏགས་ཀྱི་ཡོད་ལ། བྱང་ནས་ཁ་ཤར་ཕྱོགས་སུ་གཏད་པའི་འབུམ་ལ་སྤེང་གི་ཐད་དུ། ཨ་མཆོད་བཅུ་གསུམ་གྱིས་འབུམ་སྐོག་པའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི། རི་བཅུ་གསུམ་ལ་ཨ་མཆོད་བཅུ་གསུམ་ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་རེད། དེས་ན་ཆོས་ཀྱི་ཆེ་བ་དུ་མ་མངའ་བའི་འབུམ་ལ་སྤེང་། འབུམ་ལུང་མདའ་གོ་བོ་རོང་ཞེས་པའི་གྲོང་གསེབ་དེའི་ནང་དུ། རྡུ་ཚ་ཚང་། ཡབ་ཞང་སྐྱབས་དང་། ཡུམ་རྒྱལ་བ་སྨན་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྐུ་བལྟམས་ཤིང་། ཡང་འབུམ་ཞེས་པའི་ཚིག་འདི་འདོད་རྒྱལ་གྱི་སྒྲ་ཙམ་ལ་དགོངས་ནས། འབོམ་ཞེས་ན་རོ་བཏགས་པ་དེ་རྒྱུ་མཚན་མ་མཐོང་། དཔར་ཤིང་བཀོ་མཁན་གྱིས་ནོར་ངེས་པ་དཔྱད་ན་མཁྱེན།” ཞེས་གསལ།

བསོད་ནམས་དབང་ཕྱུག་གིས་ *༡༣༥༥* ལོར་མཛད་པའི། འགྲན་པའི་ཟླ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ་ཁམས་གསུམ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྦྱང་མཁན་ཆེན་འོད་ཟེར་ཟླ་མའི་ (1295–1376) རྣམ་ཐར་འགྲོ་བློའི་མུན་སེལ་བཞུགས། དབུ་ཅན་བྲིས་མའི་ཕྱར་སློག་ཤོག་ལྡེབ་ *༡༡༧ན༡* ནང་། “འབོམ་པ་མང་པོ་མཇལ་ཕྱིན་པས། དེ་ཉིན་ནས་མདུན་དུ་མཇལ་ནུབ་མོ་ནམ་ཕྱེད་ཙུང་མ་རེད་པ་ནས་སུ་ཡང་གྲག་འགྱུལ་ནི་མེད་པ་ལ་ཕར་ཞིག་ན་འབོམ་པའི་ས་ན་ཀུན་མ་བྱུང་རྒྱུག་རྒྱུག་གསུངས་པས།” ཞེས་དང་། ཤོག་ལྡེབ་ *༡༨༢ན༤* ནང་། “འབོམ་དངོས་སུ་བྱོན་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་ཆར་ཆེན་པོ་ཕབ་སྟེ། གདུལ་བྱར་རྣམས་ངོ་མཚར་བ་མཛད་དེ། འབོམ་མཆོའི་ཉ་ལ་ནས་ཁལ་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་དང་རི་ལུ་དང་སྦྲུར།” ཞེས་དང་། ཤོག་ལྡེབ་ *༡༨༨ན༢* ནང་། “ཡང་བྱང་བཟང་བས་དཔོན་སློབ་འབོམ་ཕྱོགས་སུ་འཕྲིན་ལས་བཏང་བས།” ཞེས་དང་། ཤོག་ལྡེབ་ *༡༨༧ན༡* ནང་། “འབོམ་ཆེ་ཆུང་སླར་ཁམས་སྟོད་སྨད་ཀྱི་དགེ་འདུན་པ་གང་བྱུང་ལ་ཆོས་གནང་།” ཞེས་དང་། ཤོག་ལྡེབ་ *༡༨༧བ༨* ནང་། “དེ་ནས་སྟོང་དཔོན་བསོད་ནམས་འབུམ་གྱིས་གདན་འདྲེན་མཛད་འབོམ་ནང་ནས་བྱོན་ནས། དེར་ཆོས་གསུངས།” ཞེས་དང་། ཤོག་ལྡེབ་ *༡༤༠བ༡* ནང་། “དེ་ནས་འབོམ་ཙུང་ཁ་ལུང་ར་རྟེམ་ནས་བྱོན་ནས།” ཞེས་དང་། མཐར་ཤོག་ལྡེབ་ *༡༤༠བ༢* ནང་། “འབོམ་ཆུང་གིས་དཔོན་སློབ་མི་སྤྱི་དང་བཅས་པ་འབུམ་འབུལ་བ་ལེགས་པོ་བྱུང་།” ཞེས་གསལ་བ་དང་།

༧རྒྱལ་དབང་ཀརྨ་པ་སྐུ་ཕྲེང་བཞི་པ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེའི་ (1340–1383) རྣམ་ཐར་ནང་། “དེ་ནས་འབོམ་ཆེ་

ཚུང་གི་དགོན་པ་ཕལ་ཆེ་བར་བྱོན། བེ་ལེབ་ཏུ་དགོན་པ་སར་པ་འདེབས་པའི་ས་གཞི་ལ་རབ་གནས་མཛད། དགོན་གསར་གྱི་མིང་རིན་ཆེན་གླིང་དུ་བཏགས། དགོན་རྐྱེན་དང་ཕྱག་རྫས་མང་དུ་བཞག །རོང་བཙན་ཁ་བ་དཀར་པོ་གཟིགས་པའི་ཕྱིར་རི་ལྷས་ལ་བྱོན་པར་ཀུན་གྱིས་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པར་འཇའི་གུར་ཕུབ་འོད་དཀར་པོ་ཕྱོགས་བཞིར་འཕྲོ་བ་བྱུང་། འབོ་དེ་དགོན་དུ་དྭངས་ནས་ཆོས་ཁྲི་ཁར་བཞུགས་པའི་ཚེ། རོང་བཙན་ཁ་བ་དཀར་པོའི་རི་ལ་ལོ་བཅུ་གཉིས་བསྒོམ་པའི་སྒོམ་ཆེན་ཞིག་གིས་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་གི་སྐུར་མཐོང་། དེས་གཞན་ལ་བསྟན་ཡང་མ་མཐོང་བ་བྱུང་། དེར་འབོམ་མཚོ་ཕྱུག་མོ་ལ་གཟིགས་སུ་བྱོན་ཏེ་མཚོ་འགྲམ་དུ་བཞུགས་པའི་ཚེ། འཇམ་པའི་དབྱངས་ཞལ་གཟིགས་ཤིང་། སྐུ་འཁོར་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་འཇའི་ཕུང་པོ་ཆེན་པོ་འོད་ཟེར་འཕྲོ་བ་མཐོང་བ་ལ། དྭང་གི་ཞལ་ནས་འཇའ་འོད་མཐོང་བའང་དགའ་མོ་ཡིན་གསུངས་ཤིང་འཇམ་དབྱངས་ཀྱི་བསྟོད་པའང་མཛད།” ཅེས། བསྒྲུབ་རྒྱུད་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་བརྒྱུད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་རབ་འབྱམས་ནོར་བུ་ཟླ་བ་ཆུ་ཤེལ་གྱི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཏཱའི་སི་ཏུ་པ་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། པོད་ད་པ། Published by Palpung Sungrab Nyamso Khang, Sherab Ling Institute of Buddhist Studies, Sansal, 1990 དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༨༦༤ ནང་གསལ། ༧རྒྱལ་དབང་ཀརྨ་པ་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པ་བདེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ (1384–1415) རྣམ་ཐར་ནང་། “དེ་སྐོར་གྱི་གདུལ་བྱ་རྣམས་ཀྱི་དོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད་ནས་སླར་ཁམས་ནས་འབོམ་ཆེ་ཚུང་ལ་ཐུག་པར་ལྷ་སྤྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་རྫོགས་པའི་ཐབས་དུ་མས་ཆོས་ཀྱིས་ཚིམ་པར་མཛད་ནས་སླར་ཡང་གདན་ས་ཆེན་པོ་ཀརྨར་ཕེབས།” ཞེས་ལྷོ་རོང་ཆོས་འབྱུང་། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༢༦ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་སྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས་བསྐྲུན། ༡༩༩༨ ཤོག་གྲངས་ ༢༥༢ ནང་གསལ། ༧རྒྱལ་དབང་ཀརྨ་པ་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ (1384–1415) རྣམ་ཐར་ནང་། “དེ་ནས་ཕ་ར་དགོན་པས་གདན་དྲངས་བའི་ལམ་དུ། རིལ་ནེ་ལྷ་ཁང་ལ་རབ་གནས་ཞུས་པའི་ཚེ། ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཐུན་སྣང་དུ་མེ་ཏོག་གི་ཆར་དུ་མ་ལང་ལོང་དུ་བབ་ཅིང་། འཇའ་འོད་རབ་ཏུ་བཀྲ་བ་དག་གིས་ལུང་པ་གང་བ་ལ་སོགས་པ་ངོ་མཚར་བའི་ལྟས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་བྱུང་བས་ཐམས་ཅད་མི་ཕྱེད་པའི་དད་པ་རབ་ཏུ་ཐོབ་བོ། །དེ་ནས་འབོམ་དུ་བྱོན་པའི་ཚེ། ལམ་དུ་མི་རྣམས་ཀྱིས་དྭང་པའི་རྣམ་ཐར་ཞིག་ཞུ་ཞུས་པའི་ལན་དུ། སྐྱེ་འཆི་མེད་པའི་སེམས་ལ་དབང་ཐོབ་ཀྱང་། །དབང་མེད་འཁོར་བའི་འགྲོ་

བ་བསྒྲལ་སླད་དུ། །སྙིང་རྗེའི་དབང་གིས་སྲིད་པར་ཉིང་མཚམས་སྦྱར། །སྲིད་པ་ཅི་སྲིད་མཛད་པ་རྒྱུན་མི་འཆད། །ང་ཡི་རྣམ་ཐར་དེ་ལ་གྱིས་གསུངས། ཡང་འགོམ་མཚོ་ཕྱུག་མོའི་འགྲམ་དུ་བཞུགས་པའི་ཚེ། ཆར་འབོད་པར་ཞུ་བ་ལ་དུང་ནས། ཨོཾ་སྭ་སྟི། བཅོམ་ལྡན་འདས་འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱུག་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་ལུང་། རྣམ་ཤྲི་བྷ་དྲའི་གཏམ། འགོམ་ཆེ་ཆུང་ཚུན་ཆད་ལ་ཡོད་པའི་ལྷ་འདྲེ་རྣམས་ལ་སྙོ་བ། སང་དགོང་ཕན་ཆད་ནས་ཆར་གྱི་ཚིལ་གྱིས་ཕོབ་ཅིག །གལ་ཏེ་མ་ཕབ་ན་རྩ་ར་བྱེད་བ་ཡིན། ཡི་གེའི་རྟེན་རི་འཕྲུའི་རུ་མ་གཟུངས་འདམ་དང་བཅས་པ་ཡོད་པས་བཀྲ་ཤིས་པར་གྱུར་ཅིག །ཅེས་བཀའ་བསྒོ་མཛད་པ་ཙམ་གྱིས་ཆར་ཆེན་པོ་བབས་སོ། །ཟླ་བ་དེའི་ཕྱི་མ་ལ་འགམ་ཉག་དུ་བཞུགས་པའི་ཚེ། ཡང་ཆར་མ་བབ་སྟེ་འགོམ་ཆེ་ཆུང་གི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་རྣམས་ཀྱིས་ཆར་འབོད་པའི་ཞུ་བ་སྔ་དྲོ་བྱུང་བ་ལ། ཆར་འབབ་པར་ཡོད་གསུངས་ཤིང་རྟེན་འབྲེལ་མཛད་པས། དགོངས་མོ་ནས་ཆར་ཆེན་པོ་བབས་སོ།” །ཞེས། བསྒྲུབ་རྒྱུད་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་བརྒྱུད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་རབ་འབྱམས་ནོར་བུ་ཟླ་བ་ཆུ་ཤེལ་གྱི་ཕྲེང་བ། དཔྱིན་ཛིའི་ཤོག་གྲངས་ ༤༥༤–༤༥༦ ནང་གསལ་ན་འགོམ་ཞེས་པ་འདོད་རྒྱལ་གྱི་མིང་སྔ་མོ་ཕྱི་ལོ་ ༨༠༥ ནང་དང་། གོང་དུ་གསལ་བ་བཞིན་ཕྱིས་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པ་དང་བཅོ་ལྔ་སོ་སོར་འབྲི་སྲོལ་འདུག་ལ། ཡུལ་དེ་དག་ཏུ་གནས་བཅའ་བ་རྣམས་ནས་ཀྱང་ད་ལྟའང་འགོམ་པ་དང་འགོམ་སྟོད་པ་དང་འགོམ་སྨད་པ་ཞེས་འབོད་པར་སྣང་། དེས་ན་འདོད་རྒྱལ་གྱི་མིང་ཐ་དག་ཕྱུ་ཚུགས་ཀྱིས་རྗེས་གྲུབ་ཏུ་བསྒྱུར་ཐུབ་མིན་གྱི་དཔྱད་བ་མ་བསྟེན་པར་རང་སོར་བཏང་སྙོམས་སུ་འཇོག་པ་ལེགས་སྣམ།

འཇམ་མགོན་ཨ་མྱེས་ཞབས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དཔལ་ས་སྐྱ་ལོ་ཙཱ་བའི་ (1485-1533) རྣམ་པར་ཐར་པ་ངོ་མཚར་གསལ་བའི་མེ་ལོང་དགོས་འདོད་ཀུན་འབྱུང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །སྡེ་དགེ་དགོན་ཆེན་སྤར་མ། Published by Sakya Centre, Dehradun, 1984 དཔྱིན་ཛིའི་ཤོག་གྲངས་ ༤ ལས་གོང་གསལ་ས་ལོ་སྐུ་མ་འཁྲུངས་ཙམ་གྱི་སྔོན་དུ་ “གཤིན་རྗེ་གཤེད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་པ་འགོམ་སྟོན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་གྱི་མནལ་ལམ་དུ།” ཞེས་གསལ་བར་གཞིགས་ན་སྔར་ཁམས་འགོམ་པའི་བླ་མ་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟེན་འགོམ་སྟོན་ཞེས་འབོད་པར་བྱུང་ངམ། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་ཡིན་དུ་ཆུག་ན་བླ་མ་འདིའི་རྣམ་ཐར་བཞུགས་ཚེ་འགོམ་རྣམ་སྣང་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་མེད་དམ་སྙམ་ན་འགོམ་སྟོན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་གྱི་རྣམ་ཐར་བརྟད་ཞིབ་མཛད་དུ་གསོལ།

རྣམ་སྣང་བ། ཚ་བ་ཀུན་མཁྱེན་བྱང་ཆུབ་འབུམ་པ།[36] ཞེས་པ་དང་།

སེར་སྨད་ཐོས་བསམ་ནོར་གླིང་གྲྭ་ཚང་གི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ལས། “འཇམ་མགོན་རྒྱལ་བ་གཉིས་པའི་སློབ་མ་ཕྱོགས་མཐར་སྐྱོང་བའི་དར་ཆེན་བདུན་གྱི་ནང་ཚན་མདོ་ཁམས་པ་ཀུན་མཁྱེན་བྱང་ཆུབ་འབུམ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་བཏབ་པ་ཡིན།” ཞེས་དང་། “དམ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་འཁྲུངས་ཡུལ་ནི། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ནང་ཚན་སྨད་མདོ་ཁམས་སྒང་དྲུག་གི་ནང་ནས་སྨར་ཁམས་སྒང་དུ་སྐུ་འཁྲུངས། མཚན་ལ་བྱང་ཆུབ་འོད་ཟེར་ཞེས་གསོལ། འབུམ་པ་ཞེས་པ་དེ་ཡུལ་གྱི་མིང་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་བོད་དུ་རྒྱ་བཟའ་སྦྱ་ཕྱི་གཉིས་བྱོན་པའི་ནང་ནས་རྒྱ་བཟའ་ཕྱི་མ་ཀོང་ཇོ་ཀོང་ཇོས་ས་དེར་སངས་རྒྱས་རྣམ་སྣང་གི་རྡོ་སྐུ་ཆེན་པོ་ཞིག་བཞེངས་པས་དེ་ནས་ཡུལ་དེར་འབུམ་པ་ཞེས་བཏགས་པ་དང་། དམ་པ་དེ་ཉིད་ཡུལ་དེར་འཁྲུངས་པས་ན་བྱང་ཆུབ་འབུམ་པ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན།”[37] ཞེས་དང་། “གྲྭ་ཚང་འདི་ཉིད་ཕྱག་འདེབས་པ་པོ་ཀུན་མཁྱེན་བྱང་ཆུབ་འབུམ་པ་ཞེས་མཚན་ཉི་ཟླ་ལྟར་གྲགས་པ་འདི་ཉིད་ནི། བེ་སེར་ནང་། མདོ་རོང་གི་མཁས་པ་བཞིའི་ནང་ནས་མདོ་སྨད་པ་འོད་ཟེར་ཞེས་གསལ། ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང་ནང་། བསྟན་པ་ཕྱོགས་མཐར་སྤེལ་བའི་དར་ཆེན་བདུན་གྱི་ནང་གསེས་བྱང་ཆུབ་འོད་ཟེར་ཞེས་གསལ། གང་ལྟར་ཡང་འཇམ་མགོན་བླ་མ་རང་ཉིད་ཀྱི་དངོས་སློབ་ཡིན་པ་ངེས། དེ་ཡང་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་མཇུག་ཙམ་སྨར་ཁམས་སྒང་དུ་སྐུ་འཁྲུངས། ཐོག་མར་རང་ཉིད་ཀྱི་མཚན་བྱང་ཆུབ་འོད་ཟེར་ཞེས་འབོད་ཀྱང་། ཕྱིས་སུ་ཡུལ་གྱི་མིང་གི་ཆ་ནས་བྱང་ཆུབ་འབུམ་པ་ཞེས་བརྗོད། དེ་ཡང་

---

36 རྒྱ་བོད་དུ་བྱོན་པའི་བསྟན་འཛིན་གྱི་སྐྱེས་བུ་དམ་པ་རྣམས་ཀྱི་མཚན་ཐོ་བཞུགས་སོ། །གླིང་རྗེ་ལ་དག་དབང་བློ་བཟང་གི་གསུང་འབུམ། གླེགས་བམ་གཉིས་པ། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༢༡ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༡ ཤོག་གྲངས་ ༣༨༦

37 སེར་སྨད་ཐོས་བསམ་ནོར་གླིང་གྲྭ་ཚང་གི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །མཛད་པ་པོ། སེར་སྨད་སློབ་རམ་པ་དགེ་བཤེས་ཡེ་ཤེས་དབང་ཕྱུག །སེར་སྨད་ཐོས་བསམ་ནོར་གླིང་གསུང་རབ་འཕྲུལ་སྤར་ཁང་དུ་སྤར་བསྐྲུན་ཞུས་པའོ།། ༡༩༨༩ ཤོག་གྲངས་ ༩༤–༩༦

སྤུ་དུས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མེས་ཨག་ཚོམ་མམ། ཁྲི་སྡེ་གཙུག་བརྟན་གྱི་བཙུན་མོ་རྒྱ་བཟའ་ཀིམ་ཤིང་ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་ཕེབས་པའི་ལམ་ཞོར་དུ་སངས་རྒྱས་རྣམ་སྣང་གི་རྡོ་སྐུ་ཆེན་པོ་ཞིག་གསར་དུ་བཞེངས་པས་འབུམ་རྣམ་སྣང་ཞེས་མིང་ཆགས། བྱང་ཆུབ་འོད་ཟེར་ཡུལ་དེར་འབྱོངས་པས་ན་བྱང་ཆུབ་འབུམ་པ་ཞེས་ཡུལ་གྱི་མིང་ཐོགས་པ་རེད།”[38] ཅེས་གསལ།

གོང་དུ་ལུང་འདྲེན་རྣམས་ཞིབ་ཅིང་ཕྲ་བ་བགྲང་གྲུབ་པའི་རྗེས་ཐོགས་བསྒོམས་བསྡུས་ཙམ་ཞིག་ཞུ་དབང་དུ་བཏང་ན། དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་སྐད་ཆའི་སྐར་ཚང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་འགྲོ་མགོན་རིན་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་དང་། སི་ཏུ་པཎ་ཆེན། བོན་གཏེར་སངས་རྒྱས་གླིང་པ། པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མ། བྲག་དགོན་ཞབས་དྲུང་དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས། ཀཿཐོག་མཁན་པོ་ངག་དགའ། སློབ་དཔོན་མགོན་པོ་བསྟན་འཛིན་རྣམས་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་ནི་རྒྱ་བཟའ་སྤུ་མ་ལྷུན་ཁྲིན་ཀོང་ཇོ་ (?–680) བོད་དུ་བཙན་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་བཙུན་མོར་ ༦༨༧ ལོར་ཕེབས་ལམ་དུ་བཞེངས་པར་འདོད། འདི་ནི་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མི་རབས་ནས་བརྒྱུད་པའི་གནའ་མིའི་ངག་རྒྱུན་ལ་གཞི་བཞག་པ་ཞིག་རེད། ངག་རྒྱུན་དང་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྟངས་འདིའི་སྐོར་གཤམ་དུ་བགྲོ་གླེང་ཞུ་ཆོག །སེར་སྨད་ཐར་ལམ་དགེ་བཤེས་ཡེ་ཤེས་དབང་ཕྱུག་ནི་རྒྱ་བཟའ་ཕྱི་མ་ཅིན་ཁྲིན་ཀོང་ཇོས་ (?–739) ༧༡༠ ལོར་བོད་དུ་ཕེབས་ལམ་དུ་བཞེངས་པར་འདོད།

དགེ་བཤེས་ཡེ་ཤེས་དབང་ཕྱུག་གི་འདོད་ཚུལ་དེའི་རྒྱབ་རྟེན་ཁུངས་ལུང་ཇི་ཡིན་གསལ་ཁ་མ་གཏོད་ཀྱང་གཅིག་བྱས་ན་བྱམས་མགོན་སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་ (1700–1774) གྱི་རང་རྣམ་དྲི་བྲལ་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང་ནང་ ༡༧༢༠ ལོའི་ཡས་མས་སུ་ “ཡང་རིས་འབྲི་ཁུང་སྐྱོབ་པ་འཇིག་རྟེན་མགོན་པོ་གང་དུ་སྐུ་འཁྲུངས་པའི་གནས་ཙུ་དུར་གྱི་གྲོང་ཤུལ་དང་བྲག་རྩེའི་གོང་གི་ཨ་ཕྱི་སྣ་ནམ་བཟའ་མཁའ་སྤྱོད་དུ་གཤེགས་པའི་བྲག་ཕུག་དང་། འབིས་ཟེར་བའི་

38 སེར་སྨད་ཐོས་བསམ་ནོར་གླིང་གྲྭ་ཚང་གི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་གྲངས་ ༤༣–༤༨

ལུང་ནང་དུ་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་བཞེངས་པའི་རྣམ་སྣང་གཙོ་འཁོར་གྱི་སྐུ་དང་ལེགས་སྦྱར་གྱི་ཤེར་སྙིང་དང་བོད་ཡིག་གི་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་སོགས་བྲག་ལ་བརྐོས་པ་རྣམས་མཇལ། མཆོད་འབུལ་གསོལ་འདེབས་སྨོན་ལམ་བགྱིས། འབིས་རྣམ་སྣང་འདིའི་ཞལ་བྱང་བཀླག་ཐུབ་པར་འདུག་པས་ཞིབ་མོར་དཔྱད་ཚེ་མེས་ཨག་ཚོམ་གྱི་སྐུ་རིམ་དུ་བཞེངས་པར་འདུག་ཅིང་དེ་ལྷ་ན་ཀོང་ཙུ་ཕྱི་མའི་དུས་སུ་མངོན་ནོ།”[39] །ཞེས་བཀོད་པ་འདི་གཟིགས་རྗེས་བཞེད་ཚུལ་འདིར་ཕྱོགས་པ་མིན་ནམ་སྙམ།

དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ནི་གོང་གསལ་བྲག་གཡབ་རལ་རྣམ་སྣང་བྲག་བརྐོས་ཀྱི་རྒྱབ་བྱང་ཡིག་ཕྲེང་ ༨ པར། “ཡེ་ཤེས་དབྱངས་ཀྱིས་ཡོལ་དང་གློང་དང་འབོམ་དང་ལེང་དཔའ་བིཙུ་དུ་ཡང་རྒྱ་ཆེ་ xx བྲིས་སོ།” །ཞེས་རལ་རྣམ་སྣང་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༨༠༩ ལོར་བརྐོས་པར་གསལ་བ་དང་། འབིས་ཁོག་རྣམ་སྣང་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༨༠༦ ལོར་བརྐོས་འདུག །དེ་བཞིན་འབོམ་རྣམ་སྣང་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༨༠༩ ལོའི་ཡས་མས་སུ་བརྐོས་པའམ་བཞེངས་སམ་སྙམ།

ད་དུང་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ནི་རྒྱ་ནག་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱ་ཡིག་གི་ཐང་ཧྲུའུ་དེབ་གསར་རྙིང་གཉིས་དང་། ཏུན་ཧོང་བྲག་ཕུག་གི་ཡིག་རྙིང་རིགས། བོད་ནང་བཙན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་རྡོ་རིང་ཁག་གི་ཡི་གེ་བཅས་ནང་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་རལ་དང་། འབིས་ཁོག །འབོམ་བཅས་པར་བྲག་བརྐོས་རྡོ་སྐུ་བཞེངས་རྒྱུ་ཕར་བཞག་ར་ས་འཕྲུལ་སྣང་གི་རྟེན་གཙོ་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་ཡང་རྟེན་གྱི་སྐལ་རྫོང་དུ་གདན་དྲངས་ཚུལ་སྐོར་གང་ཡང་མི་གསལ་བས་ན་གནད་དོན་འདི་དག་ཚང་མས་མཁྱེན་དགོས་གལ་ཆེ་ཞིག་གོ།

༡༩༧༩ གོང་འབོམ་རྣམ་སྣང་གི་གཡས་གཡོན་དང་རྡོ་སྐུ་རྣམས་ལ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཡིག་རིས་ཡོད་མིན་གྱི་གསལ་ཆ་གང་ཡང་མ་མཆིས།

---

39 ཏཱའི་སི་ཏུར་འབོད་པ་ཀརྨ་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ཀྱི་རང་ཚུལ་དྲང་པོར་བརྗོད་པ་དྲི་བྲལ་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཏཱའི་སི་ཏུ་པ་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། པོད་ཨ་པའམ་པོད་ཕྲེང་ ༡༩ Published by Palpung Sungrab Nyamso Khang, Sherab-Ling Institute of Buddhist Studies, Sansal, 1990 དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༦༧

རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་ (1966–1976) སྐབས་འབོམ་རྣམ་སྣང་གི་ཛོ་སྐུ་རྣམས་གཏོར་བཤིག་བྱེད་སྟངས་དང་། དེང་གསར་བཞེངས་གནང་སྟངས་སྐོར་གནས་ཚུལ་ཁུངས་ཐུབ་གང་ཡང་སྐབས་འདིར་མ་ཐོབ།

རྒྱ་གན་མའོ་དང་རྒྱ་འདྲེ་འགོང་པོས་བརྒྱུད་བརླམས་ནས་ "རྙིང་བཞི" རྩ་གཏོར་བཏང་། ཡ་རབས་དང་མ་རབས་ནོར། བདེན་པ་དང་རྫུན་མ་ནོར། དཔའ་མ་དང་སྡར་མ་ནོར། གསེར་དང་རག་གན་ནོར། གཡུ་དང་རྫ་ལེ་ནོར། རྒྱལ་ཁྲིམས་བྱེས་པའི་ལག་རྩེད་ཚགས། ངན་པའི་གཉའ་གནོད་རེངས། བཟང་པོ་མི་གྲལ་ནས་བཏོན་པའི་དུས་ཚོད་བྱུང་ནས་ཕ་ཟིག་དྲེག་པ་ཅབ་ཅབ་རྒྱ་མདོར་སྐྱུར། མ་ཟིག་གཡུ་ཁྲ་སྡོན་མོ་རྫོ་བརྡུངས་བཏང་། ཆེ་དགེའི་ཡིག་ཚང་འབར་བ་མེའི་ཞལ་དུ་བཏབ། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྙིང་ནོར་འབོམ་རྣམ་སྣང་གི་དབུ་དང་ཕྱག་སོགས་གཏོར་སྐྱོན་བཏང་། འོན་ཀྱང་སེམས་གཙོ་སློ་བའམ་དག་སྣང་མོས་གུས་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་སྣང་ངོར་འབོམ་རྣམ་སྣང་སྤྱ་མོ་འཁྲུངས་སའི་ཞིང་ཁ་ནས་སླར་ཡང་འཕྲིན་ལས་འགྲོ་དོན་དུས་ལས་མ་ཡོལ་བར་བརྟེན་འཁྲུངས་འགོ་བཙམས་ཟེར་མཁན་ཡོང་འདུག

དེ་ལྟར་ན་གུས་ཚུང་ནས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོར་རེ་བཙལ་ཞུ་རྒྱུར། ད་ལྟ་འབོམ་རྣམ་སྣང་བཞུགས་ཡུལ་གྱི་གཡས་གཡོན་ཚང་མ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མེས་པོའི་ཤུལ་བཞག་ཏུ་བརྩིས་ནས་གནའ་རྫས་རྫེས་ཤུལ་བསྲུགས་འདོན་བགྱིས་ན་བལྟ་བ་མིག་གི་ལོངས་སྤྱོད་དང་། བསམ་པ་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་བའི་ངོ་མཚར་དཔལ་དང་གཟི་བརྗིད་སྐྲུ་རྩལ་བཟོ་བཀོད་ལྟད་མོ་ཅི་ཡང་མཐོང་མི་སྲིད་པ་ཞིག་ཅི་ལ་ཡིན།

གོང་གསལ་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མའི་གསུང་ནང་རི་བར་མ་དང་། ཀཿཐོག་སི་ཏུ་དང་ཀཿཐོག་མཁན་ཏུ་ངག་དབང་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་གསུང་ནང་རི་པདྨ་ཞེས་པ་གཉིས་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་དང་། དེ་ཡང་དེང་སང་སླར་ཁམས་དང་བྲག་གཡབ་པའི་ས་སྤྲེལ་རྫོ་ལྷ་རི་ཁྲིད་ཅེས་པ་དེའི་མིང་རྙིང་པ་ཡིན་ནམ་སྙམ་ན་ད་དུང་དཔྱད་པར་འཚལ།

ད་ལྟ་སྨར་ཁམས་འགོམ་རྣམ་སྣང་ངམ། ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་ས་གནས་གང་དུ་བཞུགས་ཤེ་ན། རྒྱ་དམར་མངའ་འོག "ཆབ་མདོ་ཀྲོན་ཀྲུ། སྨར་ཁམས་རྫོང་། སྒོམ་མདའ་ཤང་། ལྷ་འདུས་གྲོང་ཚོར" ཡོད།

༡༩༥༩ གོང་སྨར་ཁམས་འགོམ་རྣམ་སྣང་ངམ། ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་གི་བཞུགས་ཚུལ་ནི། ཀཿཐོག་མཁན་པོ་ངག་དགའི་གསུང་ལྟར "རང་བྱུང་གི་རྡོ་ལས་གྲུབ་པའི་རྣམ་སྣང་ཐོག་ཚད། ཉི་ཤུས་མི་ཚད་ལྷག །ཆོས་རྒྱལ། སྒོ་སྲུང་ཁྲོ་བོ་དང་བཅས་པ་འདུག" །ཅེས་གསུང་པ་ལྟར་ཉེ་བའི་སྲས་ཆེན་བརྒྱད་ནི། རྗེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས། འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས། གསང་བདག་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ། རྗེ་བཙུན་བྱམས་པ་མགོན་པོ། འཕགས་པ་སའི་སྙིང་པོ། སྒྲིབ་པ་རྣམ་སེལ། ནམ་མཁའི་སྙིང་པོ། འཕགས་པ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་བཅས་སོ། ཁྲོ་བོ་ནི་བདུད་རྩི་འཁྱིལ་དང་རྟ་མགྲིན་སོགས་གང་ཡིན་ཆ་མ་འཚལ།

"སྨར་ཁམས་ལྷ་འདུས་ཀྱི་རི་གཉིས་འདུས་པའི་ལྟེབས་སུ་རྣམ་སྣང་ལྷ་ཁང་ཆགས་ཡོད་པ་དང་། ལྷ་ཁང་ནང་གི་བཟོ་བཀོད་ནི་བསྟན་པ་སྔ་དར་གྱི་ལྷ་ཁང་རྙིང་པ་ར་མོ་ཆེ་ལྟར་སྐུ་རྟེན་བཞུགས་ཡུལ་གྱི་སྐུ་རྒྱབ་ནས་ལྷ་ཁང་ནང་ལོགས་རང་ནས་ནང་བསྐོར་ཤུལ་ཚོག་པ་ཞིག་ཡོད། ལྷ་ཁང་ནང་དུ་རྣམ་སྣང་གི་སྐུ་ཆེན་པོ་ཞིག་དང་། ཉེ་བའི་སྲས་ཆེན་བརྒྱད་ཀྱི་སྐུ་བརྙན། སྒོ་གཡས་གཡོན་གཉིས་སུ་སྒོ་སྲུང་ཁྲོ་བོ་རེ་བཅས་བཞུགས་ཡོད། ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་སྐུ་བརྙན་བྱུང་ཚུལ་ལ་བཤད་སྲོལ་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་གིས་སྐུ་བརྙན་དེ་བཞིན་འཁྲུངས་སྐུ་ཡིན་ལུགས་བརྗོད་ཅིང་། ངག་རྒྱུན་དུ། རྣམ་པར་སྣང་མཛད་འཁྲུངས་སྐུ་དང་། ལྷ་སའི་ཇོ་བོ་བཞེངས་སྐུ་ཡིན། ཅེས་བཤད་སྲོལ་ཡོད། བོད་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་དང་། བཅོ་ལྔ། བཅུ་དྲུག་བཅས་ལ་ཁྲི་འགྱུར་དུས་ཆེན་ཞེས་ཡུལ་མི་མང་པོས་སྐུ་བརྙན་དེར་བསྐོར་བ་བྱེད་དུ་འདུ་འཛོམས་བྱེད་ཅིང་། དེར་འབུམ་སྟོད་ཡུལ་མི་རྣམས་ཀྱང་བསྐོར་བ་དང་མཆོད་འབུལ་ལ་འགྲོ་སྲོལ་ཡོད། བཤད་སྲོལ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ལྟར་ན་ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་གི་སྐུ་བརྙན་དེ་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོས་བཞེངས་ཞེས་གྲགས།"

ཞེས་དང་། "ཡང་དགའ་མགུ་སྙིང་ལ་རྣམ་སྣང་གི་སྐུ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི། ངག་རྒྱུན་དུ་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་ཕེབས་པའི་ལམ་དུ་སྲས་མོ་ཞིག་བྱུང་སྟེ། དེ་འདས་གྲོངས་སུ་སོང་བས་འདས་མཆོད་དུ་མཆོད་རྟེན་ཞིག་བཞེངས་པར་བྱིས་གྲོངས་མཆོད་རྟེན་ཞེས་འབོད་ཅིང་། མཆོད་རྟེན་དེར་ཕྱག་དང་བསྐོར་བ་བསགས་ན་བུད་མེད་མངལ་སྐྱིད་མི་ཆགས་པའི་རིགས་དང་། བུ་ཕྲུག་ཡུན་དུ་ཚེ་བསྲིང་མི་ཐུབ་མཁན་ཚོར་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་བརྗི། སྐྱ་ངན་གྱིས་གདུངས་ཏེ་ཕེབས་པ་ལས་ཇོང་རྩ་གྲོང་བརྒྱལ་ནས་དབུ་ལུང་གྲོང་ལ་མ་ཕེབས་སྔོན་དུ་ལ་ཆུང་ཞིག་ཡོད་པ་དེར་གད་མོ་ཞིག་བགད་པས་ས་དེ་ལ་དགའ་མགུ་སྙིང་ཞེས་མིང་ཐོགས་ཤིང་། དེར་རྒྱ་བཟས་རྣམ་སྣང་གི་སྐུ་བརྟན་ཞིག་བཞེངས་ཡོད་པ་དེ་ལ་དགའ་མགུ་རྣམ་སྣང་ཞེས་སུ་གྲགས། ཇོང་རྩ་བ་དང་དབུ་ལུང་ཡུལ་མི་རྣམས་ཀྱིས་ས་ཟླ་ལ་མཆོད་འབུལ་དང་། སྐྱུང་གནས་བསྐྱང་བ་སོགས་བྱེད་སྲོལ་ཡོད། འབུམ་སྣོད་ཀྱི་ཡུལ་མི་རྣམས་ནས་འབུམ་སྣོད་དུ་ཡོད་པའི་གནས་རྩ་ཞེས་གྲུབ་ཐོབ་ནག་པོ་རབ་གསལ་གྱི་གདུང་འབུམ་མཆོད་རྟེན་ཡོད་སར་བོད་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་དང་། བཅོ་ལྔ། བཅུ་དྲུག་བཅས་ལ་ཁྲི་འགྱུར་དུས་ཆེན་སྐྱུང་བརྗིའི་ཚེད་བསྐོར་བ་བྱེད་བ་དང་། ས་ག་ཟླ་བར་སྐྱུང་གནས་བསྐྱང་སྲོལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། ལྷག་པར་དུ་བད་ཀན་མེད་འཆུས་སངས་དྲག་འགྲོ་བར་ཕན་རླབས་ཆེན་པོར་བརྗིས་ཏེ། འབུམ་པ་ཡུལ་མི་རྣམས་དང་། ཡུལ་ལུང་གཞན་ནས་ཕྱག་དང་བསྐོར་བ་བྱེད་མཁན་མང་དག་ཅིག་ཡོང་།" ཞེས་བཙན་བྲོལ་བོད་མིའི་མདོ་སྟོད་སྤྱི་འཐུས་ཟུར་པ་འབའ་པ་སྐུ་ངོ་རླུང་ཁ་བ་ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས་ལགས་ཀྱི་ས་ནས་ཐོས་སོ།།

གོང་དུ་གསལ་བ་བཞིན་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོས་འབོམ་རྣམ་སྣང་བཞེངས་ཞེས་མོས་གུས་དག་སྣང་འབའ་ཞིག་གི་འདོད་ཚུལ་དང་། བོད་མིའི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྟངས། གཏམ་རྒྱུན་དུ་གྲགས་སྟངས་སྐོར་བསམ་ཞིབ་བྱེད་སྐབས། འདི་དག་ནི་ཕྱིས་དུས་རབས་ ༡༢ ཇེས་སུ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་

པོ་ནོར་བུ་རྒྱན་པའི་ཆོས་སྐོར་བོད་ནང་དར་ཁྱབ་བྱུང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༤༨ ལོར་ལྷ་སའི་སྐྱོན་མས་ལུང་སྟོན་ལྟར་ཇོ་བོ་རྗེ་དཔལ་ལྡན་ཨ་ཏི་ཤས་ལྷ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཀ་བ་བུམ་པ་ཅན་གྱི་གསེབ་ནས་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ་ འདི་ལ་རྒྱས་བསྡུས་དང་ཚིག་སྣ་རིང་ཐུང་ཅི་རིགས་ཡོད་པར་སྣང་ དང་། བློན་པོས་བཀོད་པའི་ཟླ་བ་འདོད་འཛོ། བཙུན་མོས་བཀོད་པའི་དར་དཀར་གསལ་བ་ འདི་གཉིས་ད་བར་མིག་ལམ་དུ་མ་གྱུར་ གསུམ་གཏེར་ནས་བཞེས་པ་དང་། མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་40 མདོ་སྐོར་གཏེར་སྟོན་རྗེ་བཙུན་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་དང་། སྒྲུབ་སྐོར་གྲུབ་ཐོབ་དངོས་གྲུབ། ཞལ་གདམས་སྐོར་མངའ་བདག་ཉང་རལ་ཉི་མའི་འོད་ཟེར (1124–1204) གྱིས་གཏེར་ནས་བཞེས སོགས་ཀྱི་བཞེད་ལུགས་ཤན་ཞུགས་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་ཡང་གཏེར་སྟོན་རྗེ་བཙུན་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་སོགས་ཀྱི་གཏེར་མ་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་ དུས་རབས་ ༢༢ པའི་སྟོད་ཆ་ནས་དུས་རབས་ ༢༣ པའི་སྟོད་ཆའི་བར་གྱི་གཏེར་ཆོས་ གྱི་ནང་གསེས་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་སངས་རྒྱས་སྟོང་རྩའི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོའི་བཀའ་འཁོར་ལོ་ཐ་མའི་ལེའུ་སྟེ་བཅུ་གསུམ་པ་ལས། "དེ་ནས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་མཆོག་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་གིས། སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བར་དགོངས་པ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱན་གྱིས་གཟིགས་ནས། གྲོང་ཁྱེར་རྩྭ་མཆོག་ཏུ་ཕྱིན་ཏེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ག་ལ་བ་དེར་འདུག་ནས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཞབས་ལ་མགོ་བོས་ཕྱག་བཙལ་ཏེ། བླ་གོས་ཕྲག་པ་གཅིག་ཏུ་གཟར་ནས་པུས་མོ་གཡས་པའི་ལྷ་ང་ས་ལ་བཙུགས་ནས་འདི་སྐད་

40 བཀའ་གདམས་དང་དགེ་ལུགས་པའི་བླ་མ་རགས་རིམ་གྱི་གསུང་འབུམ་དཀར་ཆག །བློང་རྫོལ་ངག་དབང་བློ་བཟང་གི་གསུང་འབུམ། གླེགས་བམ་གཉིས་པ། །གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༢༡ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༡ ཤོག་གྲངས་ ༦༠༤–༦༠༥ ནང་། "བོད་ཡུལ་དུ་གསང་སྔགས་བླ་མེད་རྒྱུད་ལ་ལོག་པར་རྟོག་པའི་བཤད་པ་རྣམས་སུན་འབྱིན་པ་གླེགས་བམ་གཅིག་ནི།" ཞེས་དང་། "ག་པ་ལ་བྲག་སྒོ་ཕུན་ཚོགས་རྒྱལ་མཚན་རྡོ་བྲག་པ་པདྨ་འཕྲིན་ལས་དང་རྩོད་པ་རྩོད་ལན་དང་། དེ་ཡི་མཆན་ཕུར་བུ་ལྷོག་པ་བྱམས་པས་མཛད་པ་བཅས་ལ་གྱ་བཞི། ཡང་བྲག་སྒོ་པའི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་བཀའ་འབུམ་བསྙེ་ལྷད་ཡོད་ཚུལ་ལྷག་བསམ་བརྡ་བཏང་ལ་བཅུ་གསུམ།" ཞེས་གསལ་བ་བཅས་ལ་ཞིབ་ཏུ་ཞིབ་གལ་ཆེ། བྲག་སྒོ་རབ་འབྱམས་ནི་འབྲས་སྤུངས་བདེ་ཡངས་པ་དང་། རྗེས་སོར་ལྷ་ས་རྨེ་རུའི་བླ་མ་ཡང་གནང་། ༥རྒྱལ་དབང་ལྔ་པའི་སྐུ་ཚེ་སྟོད་དུ་ཐེབས་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ།།

ཅེས་གསོལ་ཏོ། །ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ། སྐྱེས་བུ་འདུལ་བ། ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ། བླ་ན་མེད་པ། ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་སྟོན་པ། སྐུ་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་མི་འདའ་བར་གསོལ་བ་འདེབས་སོ། །བྱང་ཕྱོགས་ཁ་བ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཞབས་ཀྱིས་མ་བཅགས། གསུང་གིས་མ་བསྐྱངས་ན། འདི་རྣམས་ཀྱི་དོན་དུ་བཞུགས་པར་ཞུའོ་ཞེས་གསོལ་བས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། ངའི་གདུལ་བྱ་ནི་ཐམས་ཅད་རྫོགས་པ་ཡིན། ད་གདུལ་བྱར་གྱུར་པ་མེད་པས། ལོ་ལོ་ཅན་ཆོས་ལ་བསྐུལ་བ་དང་། འདུས་བྱས་མི་རྟག་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བའི་ཚུལ་བསྟན་ནོ། །བྱང་ཕྱོགས་ཁ་བ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ནི། ད་ལྟ་དུད་འགྲོའི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་སོང་བས། སེམས་ཅན་མིའི་མིང་ཡང་མེད་པ་མུན་པ་མུན་ནག་ཏུ་གྱུར་པ། ཞི་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡར་ལ་མི་ལྡོག་པར། མཚོ་ལ་ཁ་བ་བབས་པ་བཞིན་ངན་འགྲོའི་འཇིག་རྟེན་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་པས། མ་འོངས་པའི་དུས་ཕྱི་མ་ལ་ངའི་བསྟན་པ་མར་འགྲིབ་པའི་དུས་སུ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཁྱོད་ཀྱིས་འདུལ་བར་འགྱུར་གྱིས། སྔོན་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྲུལ་པས་གདུལ་བྱ་མིའི་འགྲོ་བ་བསྐྱེད། དེ་ནས་ཟང་ཟིང་གིས་བསྡུས། དེ་ནས་ཆོས་ཀྱིས་བསྡུས་ཤིག །འགྲོ་བའི་དོན་དུ་འགྱུར་རོ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ།”[41] །ཞེས་དང་། “ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོའི་བསྟན་པ་འཆར་ཚུལ་བསྟན་པ་ནི། སྔོན་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་མྱ་ངན་ལས་འདའ་ཁར། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་མཆོག་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་ལ་བཀའ་སྩལ་པ། ངའི་བསྟན་པའི་གཞུག་མ་ལ་བྱང་ཕྱོགས་ཁ་བ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་བྱ་བ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཁྱོད་ཀྱི་གདུལ་བྱར་འགྱུར་བས་ཡུལ་ཕྱོགས་

---

41 ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། *༡༩༩༡* ཤོག་ལྷེབ་ཨེ་ ༣༣ན༤–༣༣བ༦ བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་མཆོག་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་དེ། བོད་ཁ་བ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་མི་རྣམས་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བར་བསྟན་པའི་ལེའུ་སྟེ་སོ་བཞི་པའི་ཤོག་ལྷེབ་ཨེ་ ༤༩ན༦–༦༤བ༡ བར་དང་། ཆོས་སྐྱོང་བའི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མཛད་པ་རྣམ་ཐར་གྱི་སྐོར་བཞུགས། ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་ལྷེབ་ཨེ་ *༡༨༧ན༡–༡༨༩ན༣* བར་ལའང་གཟིགས་འཚལ།

དེར་ཁྱོད་ཀྱིས་འགྲོ་བའི་དོན་གྱིས་ཤིག །དེར་སྐྱེས་པའི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཤིན་ཏུ་དུག་ལྷ་རག་པས་གདུལ་དཀའ་བར་གྱུར་པས་ཐབས་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་ཐུལ་ཅིག །དེ་སྐད་ལུང་བསྟན་ནས། འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་བོད་ཡུལ་དུ་གདུལ་བྱ་མི་མེད་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྤྲེའུ་ཧ་ལུ་མནྟྲ་སྤྲུལ། ཇོ་མོ་སྒྲོལ་མས་བྲག་སྲིན་མོ་ཞིག་ཏུ་སྤྲུལ། དེ་གཉིས་ལས་བསྐྱེད་ནས་རིགས་རྒྱུད་མིར་གྱུར་ནས་དེ་རྣམས་གདུལ་བྱ་དུས་ལ་བབ་པར་གཟིགས། བོད་པ་སྤྲེའུ་དང་མ་བྲག་སྲིན་མོར་སོང་བས་ཤིན་ཏུ་གདུལ་དཀའ་བར་གྱུར་པས། དབང་ཆེ་བ་གཅིག་གིས་འདུལ་དགོས་པར་དགོངས་ནས། རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོར་སྤྲུལ། ཇོ་མོ་ཁྲོ་གཉེར་ཅན་གྱི་སྤྲུལ་པ་བལ་མོ་བཟའ་ཁྲི་བཙུན་དང་། ཇོ་མོ་སྒྲོལ་མའི་སྤྲུལ་པ་རྒྱ་མོ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་ཁབ་ཏུ་བཞེས། འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་གྱི་སྤྲུལ་པ་ཐོན་མི་སཾ་བྷོ་ཊས། རྒྱ་གར་ནས་ཡི་གེ་བསླབས་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། ལྷ་ས་འཕྲུལ་སྣང་དང་། ར་མོ་ཆེ་ལ་སོགས་པ་གཙུག་ལག་ཁང་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད་བཞེངས། རྒྱ་གར་དང་རྒྱ་ནག་དང་། བལ་པོའི་ཡུལ་གྱི་མཁས་པ་པཎྜི་ཏ་རྣམས་སྤྱན་དྲངས། ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ། ལྷ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་གཉིས་རྒྱ་ནག་དང་བལ་པོ་ནས་སྤྱན་དྲངས།”[42] ཞེས་དང་། ཆོས་སྐྱོང་བའི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མཛད་པ་རྣམ་ཐར་གྱི་སྐོར་བཞུགས་ཞེས་པ་ལས། “དེ་ནས་རྒྱལ་པོས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་སྒོ་བསྟུན་ཏེ་ཁབ་བཞེས་པར་དགོངས་ནས། ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོའི་སྐུ་རང་བྱུང་ལ་མཆོད་ཅིང་བསྟོད་དེ། གསོལ་བ་བཏབ་པས་ཐུགས་ཀ་ནས་འོད་ཟེར་གཉིས་སྤྲོས་ཏེ། གཅིག་བལ་ཡུལ་དང་། གཅིག་རྒྱ་ནག་ཏུ་སོང་ངོ་། །བལ་ཡུལ་དུ་སོང་བ་དེ་ལ་གཟིགས་པས། བལ་པོའི་རྒྱལ་པོ་འོད་ཟེར་གོ་ཆ་ཞེས་བྱ་བ་ལ། བུ་མོ་ལྷ་གཅིག་ཁྲི་བཙུན་ཞེས་བྱ་བ་ལོ་བཅུ་དྲུག་ལོན་པའི་ན་ཚོད་ཅན་མཚན་དང་དཔེ་བྱད་དུ་ལྡན་པ། དཀར་ལ་དམར་བའི་མདངས་ཆགས་པ་ལྷ་མོ་ཁྲོ་གཉེར་ཅན་གྱི་སྤྲུལ་པ། རིགས་པའི་གནས་མཐའ་དག་དང་རིན་པོ་ཆེའི་བང་མཛོད་ལ་མངའ་བརྙེས་པ་ཞིག་འདུག་པར་གཟིགས་སོ། །རྒྱ་ནག་ཏུ་སོང་བ་དེ་ལ་གཟིགས་པས། ལྷའི་རྒྱལ་པོ་ཐང་ཐའི་

42 ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་ལྡེབ་ཨེ་ *༡༢༤༡–༨༠༧༡*

བཟུང་ཞེས་བྱ་བ་ལ། བུ་མོ་ལྷ་གཅིག་གོང་ཇོ་ཞེས་བྱ་བ་ལོ་བཅུ་དྲུག་ལོན་པའི་ན་ཚོད་ཅན། མཚན་དང་དཔེ་བྱད་དུ་ལྡན་པ་སྐུ་མདོག་སྔོ་སངས། ལྷ་མོ་སྒྲོལ་མའི་སྤྲུལ་པ། ལུང་དང་རིགས་པའི་བསྟན་བཅོས་མཐའ་དག་ལ་མངའ་བརྙེས་ཤིང་། རིན་པོ་ཆེ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་བང་མཛོད་དང་ལྡན་པ་ཞིག་འདུག་པར་གཟིགས་སོ།”[43] །ཞེས་དང་། ཡང་། “ལྷ་གཅིག་གོང་ཇོས་ཁམས་སུ་ཕེབས་ནས་སྤོར་ཐང་བདེ་མོར་བཞུགས་ཏེ། བློན་པོ་མགར་འཕྲུལ་ཆེ་བས་སླེབ་ཏུ་རེ་སྒྲུག་པས་མ་བྱུང་། དེ་ནས་ཁམས་ཀྱི་ཞབས་ཞིང་དུ་བྱོན་ཏེ་ཤ་བ་བཟུང་ནས་ཞིང་རྨོས་འབྲུ་བཏབ་དེར་ཡང་བློན་པོ་མ་བྱུང་ནས། ལྡན་མ་བྲག་ཅར་བྲག་ལ་རྒྱས་པའི་དབུ་དུམ་བཀོས་མར་བཞེངས། སུམ་པ་ནགས་སུ་བྱོན་ནས་རྒྱ་མོ་འཕྲེད་ལམ་བཏོན། བོད་ཀྱི་ཡུལ་བཟང་པོ་ཡང་གཟིགས་སོ། །འཁོར་རྣམས་ཀྱིས་གོང་ཇོ་ལ་བློན་པོ་མགར་གྱི་བུ་ཚགས་ནས། ས་ལམ་འཚོས་པ་ལ་བསྣད་བཏགས་ནས་ཡུན་རིང་དུ་འགོར་ཟེར་རོ།”[44] །ཞེས་དང་། རྒྱལ་པོའི་མཛད་པ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་པ་བཞུགས་ཞེས་པའི་སྐུ་ཡལ་ཚུལ་བསྟན་པའི་ལེའུ་སྟེ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་པ་ལས། “དགུང་ལོ་བརྒྱད་ཅུ་རྩ་བཞི་བཞེས་ནས། བོད་ཁ་བ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་བདེ་བ་ལ་བཀོད་དེ། ལྟོགས་ཕྱུག་ལན་གསུམ་བསྐམས་ནས་ཆོས་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་མཛད་དེ། དུས་ལན་ཅིག་ན་དཔྱིད་ཟླ་ར་བའི་ཚེས་གྲངས་བཅུ་གཉིས་ལ་སྐར་མ་རྒྱལ་གྱི་ཉིན་པར་དེ་རིང་ནི་ཇོ་མོ་ལྷ་གཅིག་གཉིས་པོ་དང་མཇལ་དགོས། ཁྱེད་བློན་པོ་རྣམས་ཀྱང་འདུས་ཤིག་གསུང་ནས།”[45] ཞེས་དང་། “རྒྱལ་པོ་དང་ཞལ་མཇལ་ཟེར་ནས། ང་ལ་དད་གུས་དང་མོས་པ་བྱེད་ན། ངའི་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ལ་མཆོད་པ་གྱིས་ཤིག །ལྷ་གཅིག་ཁྲི་བཙུན་དང་མཇལ་ཟེར་ན། །ལྷ་མོ་ཁྲི་གཉེར་ཅན་ལ་མཆོད་པ་

43 ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་ལྡེབ་ཨེ་ ༡༩༨བ༧–༡༩༩ན༥ ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །རྒྱལ་པོའི་མཛད་པ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་པ་བཞུགས། ཤོག་ལྡེབ་ཨེ་ ༢༧༦ན༢–༢༧༩ན༧ བར་ལའང་གཟིགས་འཚལ།

44 ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་ལྡེབ་ཨེ་ ༢༡༤ན༥

45 ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །རྒྱལ་པོའི་མཛད་པ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་པ་བཞུགས། ཤོག་ལྡེབ་ཨེ་ ༢༨༩བ༤–༢༨༩བ༦

གྲིས་ཤིག །ལྷ་གཅིག་ཀོང་ཇོ་དང་མཇལ་ཟེར་ན། ལྷ་མོ་སྒྲོལ་མ་ལ་མཆོད་པ་གྲིས་ཤིག །འདོད་པའི་དོན་ཐམས་ཅད་འགྲུབ་པར་འགྱུར་རོ་གསུངས་ནས་རྒྱལ་པོ་ཉིད་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་ཐུགས་ཀར་ཅེ་རེར་གཟིགས་ནས། སྐུ་ལུས་འོད་དུ་ལྟེམས་ཀྱིས་ཞུ་ནས་ལྷའི་ཐུགས་ཀར་ཐིམ་མོ། །དེ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོའི་སྤྱན་གཡས་པ་ནས་འོད་བྱུང་ནས། ལྷ་གཅིག་ཁྲི་བཙུན་ལ་ཐོག་པས་འོད་དུ་ཞུ་ནས། ལྷ་མོ་ཁྲོ་གཉེར་ཅན་མའི་ཐུགས་ཀར་ཐིམ་མོ། །སྤྱན་གཡོན་པ་ནས་འོད་ཟེར་བྱུང་ནས་ལྷ་གཅིག་ཀོང་ཇོ་ལ་ཐོག་པས། འོད་དུ་ཞུ་ནས་ལྷ་མོ་སྒྲོལ་མ་ལ་ཐིམ་མོ། །དེ་ནས་འབངས་ནང་བློན་པོ་རྣམས་བྲེད་བསྡངས་ནས། བརྒྱལ་བ་ལ་ལྷའི་ཞལ་ནས་འོད་ཟེར་བྱུང་ནས། ཐམས་ཅད་ལ་ཐོག་པས། ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་བདེ་བ་དང་ལྡན་ཏེ། ཞག་བདུན་གྱི་བར་དུ། ཁ་ཟས་དང་སྐོམ་ཡང་མ་དགོས་པར་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐོབ་བོ། །དེ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་ཞལ་དང་། སྤྱན་དང་། སྐུ་ལས་འོད་ཟེར་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བྱུང་སྟེ། དབུ་རྩེ་འོག་གི་ལྷ་ཐམས་ཅད་ལ་འོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་བྱས་སོ། །དེ་ལྟར་མཛད་ནས། དེ་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་འོད་ཟེར་བྱུང་སྟེ། ལྷ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་གཟི་མདངས་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ཏོ། །དེའི་དུས་སུ་སྣང་བ་རྣམ་པ་གསུམ་བྱུང་སྟེ། ཕྱོགས་བཅུའི་བུདྡྷ་དང་། བོ་དྷི་ས་ཏྭ་རྣམས་ཀྱིས་གཟིགས་པས། སྤྱན་རས་གཟིགས། ཁྲོ་གཉེར་ཅན་མ། སྒྲོལ་མ་སྟེ། སྤྲུལ་པ་གསུམ་གྱིས་ཁ་བ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཆོས་ཀྱིས་བཏུལ། བདེ་བ་ལ་བཀོད་ནས། སྤྲུལ་པ་རང་རང་ལ་བསྡུས་པར་གཟིགས་སོ། །བོད་ནང་བློན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་རྒྱལ་པོ་དང་། ཇོ་མོ་གཉིས་དང་དེ་གསུམ་ཀ་འོད་དུ་ཞུ་ནས། ལྷ་གསུམ་ལ་ཐིམ་པར་མཐོང་ངོ་། །ཕྱི་བློན་ལ་སོགས་པ་དང་། བོད་སྤྱི་མཐུན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ནི། རྒྱལ་པོ་གསུང་ཆམ་བྱུང་བ་དང་། བང་སོ་སླུག་པོ་རི་ན། ལྷ་ཁང་ལྔ་ཡོད་པ་བརྩིགས་ཏེ། དར་ཟབ་ཀྱིས་བརྒྱན་ནས། བང་སོ་ལ་མངའ་གསོལ་ཆེན་པོ་བྱས་པར་མཐོང་ངོ་། །སྤྲུལ་པའི་རྒྱལ་པོས་བསྟན་པ་རྒྱས་པར་མཛད་ནས། སྐུ་ཡལ་ཚུལ་བསྟན་པའི་ལེའུ་སྟེ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་པའོ"[46] །ཞེས་གསལ། འདི་དག་རྣམས་ནི་ཚུར་མཐོང་སྐྱེ་བོའི་བློ་ཡུལ་ལས་

46 ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །རྒྱལ་པོའི་མཛད་པ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་པ་བཞུགས། ཤོག་ལྡེབ་ཨེ་ ༢༠༠བ༧–༢༠༡ན༨

འགོངས་པའམ། སེམས་གཙོ་སླ་བའི་བསམ་བརྗོད་ལས་འདས་པའི་ངོ་མཚར། རྨད་བྱུང་། རྫུ་འཕྲུལ། མོས་གུས་དག་སྣང་། གསང་བ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་རྣམ་ཐར་འབབ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་འབྲངས་པ་ཞིག་རེད།

རྗེས་འབྲངས་འདིའི་བཞེད་པ་དང་ལུགས་འདིར་འདོད་མཁན་ལྟར་ན་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་སྒྲ་མ་ནི་འཇིག་རྟེན་ཡོངས་གྲགས་སམ་སྤྱི་མཐུན་སྣང་ངོར་ཤ་ཁྲག་རུས་གསུམ་ལས་གྲུབ་པའི་འཇིག་རྟེན་མིའི་བུ་མོ་ཞིག་མིན་པར་སྒྲོལ་མ་སྔོན་མོའི་སྤྲུལ་པར་སོང་ཁམས་དང་ཨ་མདོའི་ས་ཆ་མང་པོར་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་པ་དང་། སྐུ་རྟེན་གཟུངས་ཐུགས་མང་པོ་བྲག་ལ་བཀོས་པར་ཡིད་ཆེས་དང་། འཕགས་མ་སྒྲོལ་མར་དད་མོས་ཐེ་ཡོད་ལྟར་ཀོང་ཇོ་སྒྲ་མར་བྱེད་པའི་གོམས་གཤིས་བྱུང་ནས་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་བརྒྱུད་ངོ་མཚར་ཅན་མང་དག་ཞྭ་དཔེ་ལྷུམ་འགེབ་བྱས་སོ་སྙམ་མོ།།

ལྷོ་བྲག་མཁའ་མཐིང་རྣམ་སྣང་ལྟར་བོད་ཡུལ་འདིར་བེ་རྣམ་སྣང་[47] དང་། བྲ་རུམ་ (སྒྲ་བདུན་) རྣམ་སྣང་། དེའུ་རྣམ་སྣང་།[48] ཁང་དམར་མདོའི་རྣམ་སྣང་།[49] མངའ་རིས་མར་ཡུལ་ལ་

47 མདོ་ཁམས་ཏྲེ་ཧོར་བྲག་མགོའི་མདོ་མང་གཏེར་སྟོན་རྡོ་རྗེ་བདེ་ཆེན་གླིང་པའི་ (c.1876–1928) བྱུང་བ་བརྗོད་པ་རྣམ་པར་ཐར་པའི་འདྲ་བཤད་ལས། "ཁྲོ་ཐིལ་ཁྲོམ་རྡོ་རྗེ་དགྲ་འདུལ་གྱིས། །གནས་ཁྲོ་ཁོག་རྒྱ་བོད་ཕུག་ཏུ་རྟེན། །དེའི་རྒྱལ་གྱི་ལྷ་བའི་ཆོས་བཅུ་ལ། །བེ་རྣམ་སྣང་ངོ་མཚར་བྲག་རི་ནས། །རྗེ་བེ་རོའི་ཐུགས་ཐིག་ཟབ་གཏེར་མཇལ།" ཞེས་བེ་རྣམ་སྣང་ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པར་སྣང་། རྡོ་རྗེ་བདེ་ཆེན་གླིང་པའི་ཟབ་ཆོས་ཡིད་བཞིན་གཏེར་མཛོད་བཞུགས། པོད་ ༡༡ Printed and donated for free distribution by The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation, Taipei, Taiwan, Nov 2005 དབྱིན་ཇིའི་ཤོག་གྲངས་ ༡༠༨

48 ཏཱའི་སི་ཏུ་པ་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། པོད་ཨ་པའམ་པོད་ཕྲེང་ ༡༥ ཤོག་ལྡེབས་ ༡༨༦ན༢

49 ཏཱའི་སི་ཏུ་པ་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། པོད་ཨ་པའམ་པོད་ཕྲེང་ ༡༥ ཤོག་ལྡེབས་ ༡༠༦ན༢

དྭགས་ནང་གསུམ་མདའི་ (ཆུང་བ་) རྣམ་སྣང་དང་། ཨལ་ཙྪི་རྣམ་སྣང་། མང་རྒྱུའི་རྣམ་སྣང་གསུམ་[50] ཉིན་གཅིག་ལ་མཇལ་ཐུབ་ན་མི་ལུས་རིན་པོ་ཆེ་ཐེངས་གཅིག་ཐོབ་རྒྱུར་ཐེ་ཚོམ་མེད་པའི་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་སྔ་མོ་མོ་ཏའི་རྒྱ་ལམ་མེད་དུས་ཀྱང་ཁག་ཅིག་གིས་ཉིན་གཅིག་ལ་བསྐོར་ཐུབ་པ་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་འདུག །དེ་བཞིན་སྤྱི་ཏིའི་ཏ་པོ་རྣམ་སྣང་སོགས་ཡོད།

གོང་དུ་གསལ་བ་བཞིན་ཁམས་ཚ་ཁ་ལྷོའི་ཐྲ་ཐྲོའམ་སྣ་མགོ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་སོགས་རྣམ་སྣང་གྲགས་ཆེན་ད་དུང་ཁ་ཤས་བཞུགས་སུ་གསོལ་བ་རྣམས་ལའང་ཞིབ་འཇུག་འཚལ། གོང་འཁོད་ར་ལ་རྣམ་སྣང་དང་། འབིས་ཁོག་རྣམ་སྣང་གཉིས་ནི་སྤྱོད་རྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་སྣང་མངོན་བྱང་ངམ། ལོངས་སྐུ་རྣམ་སྣང་གངས་ཅན་མཚོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན། ཡང་གོང་གསལ་འབོམ་མམ་ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་། ཐྲ་ཐྲོ་རྣམ་སྣང་། ལྷོ་བྲག་མཁོ་མཐིང་རྣམ་སྣང་གིས་གཙོས་རྣམ་སྣང་བཞུགས་སོ་ཅོག་སྤྱོད་རྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་སྣང་མངོན་བྱང་ངམ། རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད་ངན་སོང་སྦྱོང་བ་ཀུན་རིག་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་དམ། རྒྱལ་བ་རིགས་ལྔའི་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཅི་ཡིན་ཕྲ་ཞིབ་ཆ་མ་འཚལ་ན་ཞིབ་འཇུག་མཛོད་ལགས།

བོད་ནང་འཕྲུལ་གྱི་ལྷ་བཙན་པོ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་སྐུ་རིང་ལ་སྤྱོད་རྒྱུད་ཀྱི་གཙོ་བོ་རྣམ་སྣང་མངོན་བྱང་གི་ཆོས་སྐོར་ཚོ་ག་དང་བཅས་པའི་བོད་འགྱུར་སྔ་ཕྱིའི་སྐོར་ལམ་ཙམ་གླེང་བར་འདོད།

དེ་ཡང་༨རྒྱལ་བའི་བཀའ་བསྟན་རིན་པོ་ཆེ་མཇལ་བའི་རྩོལ་བ་ཆེར་མི་དགོས་ཏེ། གཞུང་ལུགས་རབ་འབྱམས་སྨྲ་བར་ཐུགས་སྦྱོང་རབ་ཏུ་དགེ་བ། བོད་རིག་པ་མཁས་ཅན་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་སྐུ་ཞབས་ཁང་དཀར་ཚུལ་ཁྲིམས་སྐལ་བཟང་མཆོག་གིས་མཛད་པའི་དེབ་ཐེར་ལྷང་ག་ལས། "གསང་སྔགས་སྔེ་སྣོད་དེ་རྣམས་བཙམས་པའི་དུས་རབས་ནི་རྒྱ་ནག་གི་འགྱུར་གྱི་དུས་རབས་སོགས་དང་བསྡུར་ན་བྱ་རྒྱུད་མང་ཆེ་བ་དུས་རབས་བདུན་པའི་གོང་རོལ་དུ་བཙམས། སྤྱོད་རྒྱུད་རྣམ་སྣང་མངོན་བྱང་དུས་རབས་བདུན་པའི་བར་དཀྱིལ་དང་། རྣལ་

50 རྣམ་སྣང་གསུམ། ལ་དྭགས་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཟྫོམ། ལོ། ༢༩ ཨང་། ༣–༨ ཇམ་མུ་ཀཤ་མིར་གྱི་བཟོ། ཤེས་རིག་དང་སྐད་ཀྱི་སློབ་སྤེ། ཨེ་ཀ་ཊ་མི། གླེ་ལ་དྭགས། ༢༠༠༨ ཤོག་གྲངས་ ༦༩–༨༨ བར་གསལ།

འབྱོར་རྒྱུད་དེ་ཉིད་བསྡུས་པ་དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་བར་དཀྱིལ་ལ་བརྩམས། རྣལ་འབྱོར་བླ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད་དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་སྨད་ཆ་ནས་རྩོམ་འགོ་ཚུགས་པ་གཏན་འབེབས་བྱས་ན་ལུང་རིགས་ཀྱི་གནོད་པ་མེད། གང་ལྟར་ཡང་རྒྱ་གར་གྱི་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་རྣམས་སྔ་དར་གྱི་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་དང་། བར་དར་གྱི་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་དང་། ཕྱི་དར་གྱི་གསང་སྔགས་སྡེ་སྣོད་བཅས་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བའི་དེང་རབས་ཀྱི་མཁས་པའི་ལམ་སྲོལ་འདི་འཚམ་པོ་ཡིན། དེ་ལྟར་གསུམ་དུ་དབྱེ་བའི་འབྱེད་ཆོས་ནི་དུས་རབས་བདུན་པའི་བར་དཀྱིལ་ལ་བརྩམས་པའི་རྣམ་སྣང་མངོན་བྱང་དང་། དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་བར་དཀྱིལ་ལ་བརྩམས་པའི་དེ་ཉིད་བསྡུས་པ་གཉིས་རྩ་བར་བཟུང་དགོས། གང་ལགས་ཟེར་ན་དེ་གཉིས་སུ་དེའི་གོང་རོལ་དུ་བརྩམས་པའི་བྱ་རྒྱུད་ལས་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་ཏེ་ཆོས་དངོས་སུ་སྟོན་པ་པོ་སྤྲུལ་སྐུ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་རྣམ་སྣང་སྐུར་བཞེངས་ནས་ཆོས་སྟོན་པ་དང་། དཀྱིལ་འཁོར་རྣམ་གཞག་བསྟན་པ་སོགས་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་མང་། དེ་ནས་དེ་ཉིད་བསྡུས་པའི་བཀའ་སྲོལ་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་ཏེ་ཡབ་ཡུམ་མཉམ་སྦྱོར་ལ་བརྟེན་པའི་ལྷན་སྐྱེས་བདེ་ཆེན་གྱིས་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལྷ་གྲུབ་རྩལ་དུ་སྟོན་པའི་ཕྱི་དར་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་དམ་བླ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད་རྣམས་བརྩམས་ཡོད། དེས་ན་ཚད་གཞི་བཟུང་སའི་སྡེ་སྣོད་དེ་གཉིས་ཀྱི་དུས་རབས་ལ་ངེས་པ་རྙེད་པ་གལ་དུ་ཆེ་བ་དང་བོད་པར་གྲགས་ཀྱང་མི་ཆེ་བས་ཙུང་ཟད་ཞིབ་ཙམ་རིམ་པས་འཆད་ཀྱི་ཡིན།

བར་དར་གྱི་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་རྣམ་སྣང་མངོན་བྱང་དང་། དེ་ཉིད་བསྡུས་པ་གཉིས་རྒྱ་ནག་ཏུ་དུས་རབས་བརྒྱད་པ་དང་། ཉི་ཧོང་དུ་དུས་རབས་དགུ་པར་དར་ཏེ་ཡུལ་དེ་གཉིས་སུ་འགྲོ་དོན་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། ཅིག་ཤོས་ཕྱི་དར་གྱི་གསང་སྔགས་སྡེ་སྣོད་བླ་མེད་རྒྱུད་རྣམས་རྒྱ་ནག་དང་། ཉི་ཧོང་ཡུལ་དུ་འགྲོ་དོན་ཏ་ལམ་བྱུང་མེད་ཅེས་བརྗོད་ཆོག །ཕྱི་དར་གྱི་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་བླ་མེད་རྒྱུད་རྣམས་སྟོད་མངའ་རིས་དང་། བར་དབུས་གཙང་། སྨད་མདོ་སྟོད་སྨད་བཅས་བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་དོན་བྱུང་བ་སྨོས་མེད་ཐོག་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་འཛིན་པའི་སོག་ཡུལ། འབྲུག །འབྲས་ལྗོངས། ལ་དྭགས་སོགས་སུའང་འགྲོ་དོན་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། རྒྱ་

གར་གྱི་སྤྱི་དར་དང་བར་དར་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྤྱི་སྐོར་ལ་མདོ་ཙམ་ལས་འབོད་སྒྲོལ་མེད་ཀྱང་། ཕྱི་དར་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྤྱི་སྐོར་ལ་རྒྱུད་ཅེས་པའི་མཚན་བྱུར་པ་ཞིག་བཏགས་པར་བརྟེན། ཕྱི་དར་གྱི་གསང་སྔགས་དར་ཡུལ་གྱི་བོད་ཀྱི་བཀའ་འགྱུར་དུ་གསང་སྔགས་ཀྱི་བཀའ་ཐམས་ཅད་རྒྱུད་ཀྱི་སྡེ་ཚན་དུ་བཞུགས་སུ་གསོལ་བར་བརྟེན་རྒྱུད་དང་གསང་སྔགས་ཀྱི་བཀའ་གཉིས་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སུ་གྱུར་འདུག །རྒྱུ་མཚན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ནུབ་གླིང་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ནང་པའི་གསང་སྔགས་ཆོས་ལ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་ཆོས་རིང་ལུགས་ (Tantric Buddhism) སམ། ནང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱུད་ཀྱི་རིང་ལུགས་ (Buddhist Tantrism) ཞེས་གསུང་མཁན་མང་ཡང་འཚམ་པོ་ཡིན་མིན་དཔྱད་དགོས།”[51] ཞེས་སོགས་ཤོག་གྲངས་ *༡༥༦–༡༩༢* བར་དང་། ཡང་ཨོ་ཐ་ནི་གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ནང་རིག་སྡེ་ཚན་གཙུག་ལག་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཁང་དཀར་ཚུལ་ཁྲིམས་སྐལ་བཟང་གིས་བརྩམས་པའི། ཚུར་མཐོང་སྐྱོ་བོར་སྣང་ཚུལ་མ་བཅོས་ལྷུག་པར་བཀོད་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་ནང་པའི་ལྷ་གྲུབ་ཆོས་འབྱུང་ལེགས་བཤད་དཀའ་གནད་མདུད་འགྲོལ་ལས། དེབ་སྔོན་གསར་མའི་[52] ཤོག་གྲངས་ *༨༡༡–༨༣༠* བར་ལའང་གཟིགས་འཚལ།

51 ཁང་དཀར་ཚུལ་ཁྲིམས་སྐལ་བཟང་གིས་བརྩམས། རྒྱ་གར་གྱི་ནང་པའི་གསང་སྔགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ངམ། དེབ་ཐེར་ལྗང་གུ །ཉིན་བོད་ནང་རིག་དེབ་གྲངས་ *༨* གངས་ལྗོངས་ནང་རིག་མཐུན་ཚོགས་ཀྱིས་པར་སྐྲུན་བྱས། *༡༩༩༨* ཤོག་གྲངས་ *༡༧༣–༡༧༨* འདིའི་རྒྱུས་སྟོན་དྲན་དབང་སྐྱ་ཞབས་བློ་བཟང་ཤྲཱི་ལགས་ནས་གནང་བྱུང་། ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། །

52 ཉིན་བོད་ནང་རིག་དེབ་གྲངས་ *༡༠* གངས་ལྗོངས་ནང་རིག་མཐུན་ཚོགས་ཀྱིས་པར་སྐྲུན་བྱས། Published by The Western Tibetan Cultural Association, Kathmandu, 2007 འདིའི་རྒྱུས་སྟོན་དྲན་དབང་སྐྱ་ཞབས་བློ་བཟང་ཤྲཱི་ལགས་ནས་གནང་བྱུང་། ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། །
ཧྥ་རམ་ས་ལའི་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་རིག་གཞུང་ཉམས་ཞིབ་པ་དང་བོད་ཡིག་སྤྱིར་སྐྲུན་སྡེ་ཚན་གྱི་འགན་འཛིན་གཅིག་ཕྱོགས་སྐུ་ཞབས་དྲན་དབང་ན་ག་སངས་རྒྱས་བསྟན་དར་ལགས་ནས་ངའི་དཔྱད་རྩོམ་འདིར་ཐེངས་གཅིག་ཞུ་དག་གཏོང་གནང་མཛད་པ་དང་། ཨ་མྱེས་རྨ་ཆེན་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གི་ལས་བྱ་སྐུ་ཞབས་ཆབ་དོམས་བསྟན་པ་ཉི་མ་ལགས་ནས་ལུང་འདྲེན་གཉིས་འཚོལ་གྲོགས་གནང་བ་བཅས་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། །

ཞོར་འཕྲོས་སུ་ཐུགས་སྣང་དགོས་རྒྱུ་ཞིག་ལ། སྐབས་འདིར་སྨར་ཁམས་འབོམ་རྣམ་སྣང་ངམ་ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་གི་གནས་ཡིག་དཀར་ཆག་གི་རྒྱུ་ཆ་ཤིན་ཏུ་དཀོན་པའི་ཁྲིའུ་ཚུང་གིས་ཀྱུམ་འབུ་འབྲུ་འབྲུ་བྱ་དགོས་སྤབས་འདིར་སྨར་ཁམས་འབོམ་རྣམ་སྣང་དང་ཐག་ཉེར་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་རིང་ལུགས་འཛིན་པ་ལྷུང་མགོ་དགོན་པ་དང་། རྒྱ་བཀག་དགོན།[53] (རྒྱ་སྐག །རྒྱ་སྐེག །རྒྱ་སྐེག །རྒྱ་གར། རྒྱ་དཀར་ཞེས་དག་ཆ་ཅི་རིགས་བྲིས་འདུག) འབོམ་བར་ཚོའི་བྲག་སྟེང་དགོན་པ་བཅས་བཞུགས་པར་བརྟེན་ཤྲཱི་ས་སྐྱ་པ་ཤཱཀྱའི་དགེ་བསྙེན་པཎྜི་ཏ་ཐེག་པ་མཆོག་གི་རྣལ་འབྱོར་པ་སྔགས་འཆང་ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོའམ། འཛམ་མགོན་ཨ་མྱེས་ཞབས་ཀྱིས་ ༡༦༢༩ ལོར་མཛད་པའི། འཛམ་གླིང་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཐུབ་པའི་རྒྱལ་ཚབ་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གདུང་རབས་རིན་པོ་ཆེ་ཇི་ལྟར་བྱོན་པའི་ཚུལ་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ངོ་མཚར་རིན་པོ་ཆེའི་བང་མཛོད་དགོས་འདོད་ཀུན་འབྱུང་[54] ཞེས་པ་དང་། ས་ཆེན་ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས་སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ ༡༧༨༡ ལོར་བརྩམས་པའི། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གདུང་རབས་རིན་པོ་ཆེ་བྱོན་ཚུལ་ཞལ་སྐོང་བཅས་བསྡོམས་ཤིང་ལྷག་པར་དུས་མཆོད་བླ་བྲང་པའི་གདུང་རབས་ཁ་ཡོད་ལག་ཡོད་དུ་བགྲངས་པ་གདན་རབས་བཅས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ངོ་མཚར་སྲིད་ན་འགྲན་བྲལ་[55] ཞེས་པ་དང་། ཤྲཱི་ས་སྐྱ་པའི་བདག་ཁྲི་སྒྲོལ་མ་ཕོ་བྲང་པ་དྲག་

53 གོང་གསལ་དགེ་སློང་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བྲིས་པའི། སྨར་ཁམས་ནང་ས་ལུགས་རྒྱ་བཀག་གྲྭ་ཚང་ངམ་ལྷུང་མགོ་དགོན་པ་དང་ཡན་ལག་དགོན་པ་བདུན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཙུང་ཟད་རེ། ཞེས་པའི་ཤོག་གྲངས་ ༡ ནང་། "ལྷུང་མགོ་དགོན་པའང་། རྒྱ་བཀག་གྲྭ་ཚང་། བརྗེ་ཆེན་བཤད་སྒྲུབ་ཐེག་མཆོག་གླིང་གསུམ་ནི་དགོན་འདིའི་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདོགས་ཚུལ་ཡིན། དེའང་རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ཆུ་གླང་གི་སྤྱི་ལོ་ ༡༢༤༣ ལོར་འཛམ་དབྱངས་མིའི་རྣམ་སྤྲུལ་འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པས་རྒྱ་ནག་ཕེབས་པའི་ཞོར་དུ་ཕྱག་བཏབ་པའི་ཆེས་སྔ་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཡུན་རིང་ལྡན་པའི་དགོན་པ་ཞིག་ཡིན།" ཞེས་གསལ།

54 ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༦ ཤོག་གྲངས་ ༤༤༣ བཞུགས།

55 ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད་ཀྱི་ཁ་སྐོང་། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༡ ཤོག་གྲངས་ ༧༩༦ བཞུགས།

ཕྲུལ་འཕྲིན་ལས་རིན་ཆེན་གྱིས་ ༡༩༣༢ ལོར་མཛད་པའི། དཔལ་ས་སྐྱ་པའི་གདུང་རབས་རིན་པོ་ཆེ་བྱོན་ཚུལ་འཛམ་མགོན་ཨ་མེས་ཞབས་ཀྱིས་མཛད་པ་དང་། ས་ཆེན་བླ་མ་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས་ཀྱིས་མཛད་པ་བཅས་ཀྱི་ཞལ་སྐོང་ཕྱིས་བྱོན་གདུང་རབས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་ཚུལ་ངོ་མཚར་རིན་ཆེན་ཀུན་འཕེལ་སྲིད་ཞིའི་དཔལ་འབྱོར་ལྷུན་གྲུབ་ཅེས་[56] དེབ་ཆེན་གསུམ་པོ་ཞིབ་མཇལ་ཞུས་ཀྱང་སྨར་ཁམས་འབོམ་རྣམ་སྣང་སྐོར་གང་ཡང་རྙེད་སོན་མ་བྱུང་ངོ་ཞུ་བ་ལགས་སོ། །དགེ་ལེགས་འཕེལ།།

དེས་ན་ད་ལན་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་མཁན་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་མཁས་དབང་སྐྱ་ཞབས་མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་རྒྱལ་མཚན་མཆོག་གི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་མཛད་པ་ཕྱག་རིས་ལ་ཡིད་སྨོན་དང་གུས་བཀུར་ཆེད་གོང་གསལ་དཔྱད་རྩོམ་ཐན་ཐུན་འདི་ཆེད་གཉེར་སྤེལ་ཁུལ་ཡིན།

གུས་པ་ནི་མཁས་དབང་སྐྱ་ཞབས་མཁར་རྨེའུ་མཆོག་དང་ཐོག་ ༡༩༨༢ ཕྱི་ཟླ་ ༧ པར་དངོས་སུ་གསེར་ཞལ་མཇལ་འཕྲད་བྱུང་ནས་བཟུང་ད་བར་ཐུགས་བརྩེ་གཟིགས་པ་དང་བཀའ་སློབ་འཚོ་སྐྱོང་གི་འོག་ནས་འཚར་ལོངས་བྱུས་པ་ཞིག་ཡིན། བྱེས་པ་བོད་མིའི་ཁྲིད་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་སྟངས་ཐད་གྲུབ་མཐའ་དང་ལུང་ཚན་གྱི་འཛིན་འཁྱེར་སྤངས་ནས། ཆགས་སྡང་གཡམ་རྒྱུགས་དང་འོལ་ཚོད་སུ་ཅོར་མི་འདོན་ཞིང་། མཐའ་གཉིས་སུ་ལྷུང་པའི་དགའ་སྐྱོ་དང་ཕྱོགས་འཛིན་དགའ་སྡུག་གི་ལྟ་སྟངས་འདུ་ཤེས་དང་བཞེད་ལུགས་མེད་པའི་ (unemotional treatment of the subject) ལུང་རིགས། དངོས་པོའི་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་པ། དངོས་གཙོ་སློ་བ། ཚན་རིག་དང་ཞིབ་འཇུག་རིག་པ་དང་མཐུན་པ་གཙོ་བོར་མཛད་མཁན། རྒྱུ་མཚན་ཤེས་ནས་ངེས་པ་རྙེད་པའི་བོད་ཀྱི་རིགས་གཞན་ལ་རྒྱ་ཅན་གྱི་མདོ་ཁམས་པའི་བོད་རྒན་ཞིག་ཡིན་སྟབས་ཏག་ཏུ་གུས་བཀུར་དང་། ཡིད་སྨོན་ཞུ་ཡུལ། མིག་དཔེ་ཡར་འདྲེན་བྱེད་ཡུལ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

56 ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་རིན་ཆེན་ཀུན་འཕེལ། མི་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༢ ཤོག་གྲངས་ ༨༦༩ བཞུགས།

དེར་བརྟེན་མཁས་དབང་མཆོག ༡༩༩༤ ལོར་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པའི་ (International Association of Tibetan Studies) ཚོགས་གཙོར་འདེམས་ཐོན་བྱུང་སྐབས་གུས་ཆུང་ནས་བོད་ཡིག་ནང་གཏམ་སྙན་གྱི་གསར་འགྱུར་སྤེལ་[57] སྦྱོང་བ་དང་། ཕྱོགས་མཚུངས་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་མཁས་དབང་མཁར་རྨེའུ་མཆོག་དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུར་ཕེབས་དུས་ ༡༩༩༦ ལོར་བཞུགས་སྐར་ཌྷ་རམ་ས་ལའི་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས། ཇེ་སྨོན་ལམ་དཔལ་བས་མཛད་པའི་ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ་གྱི་ཊཱིཀ་བཞུགས་སོ། །ཞེས་པ་སྤྱར་སྒྲུན་ཞུ་སྐབས་གུས་པ་བོད་ཡིག་སྤྱར་སྒྲུན་སྤེ་ཚན་གྱི་དོ་དམ་པ་ནས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་སྤྱི་ཁྱབ་དབུ་འདོམས་མཆོག་ལ་བཀའ་འདྲི་དགོངས་སྐོར་གྱི་ཐོག་ནས་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་མཁས་དབང་མཁར་རྨེའུ་མཆོག་ལ་གུས་བཀུར་མཆོད་བྱེད་གཤམ་གསལ་བརྗོད་ཚིག་ཐོག “This volume is dedicated to Dr. Samten G. Karmay on his sixtieth birthday, for his outstanding contributions to the study of Tibetan culture and history” ཞེས་བྲིས་པ་དྲིན་གཟོ་བ་དང་རྗེས་དྲན་ཞུ་སྦྱོང་ལགས་པ་བཅས་ནི་ཞོར་འཕྲོས་ཙམ་མོ།།

“སྐར་ཁམས་འབོམ་རྣམ་སྣང་ངམ། ལྷ་འདུས་རྣམ་སྣང་གི་སྐོར་ལ་ཅུང་ཟད་གླེང་བ་” ཞེས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་མཇུག་བསྡུ་བཞིན་པའི་སྐབས། མཁས་དབང་སློབ་དཔོན་མཁར་རྨེའུ་མཆོག་གི་དེ་སྔ་དཔྱད་རྩོམ་དབྱིན་ཡིག་ནང་བྲིས་ཚད་བོད་བསྒྱུར་བསྒྲུབས་ནས། མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། “མདའ་དང་འཕང་།” ཞེས་པའི་ཕྱག་དེབ་རྒྱབ་ལྗན་སྤུས་ལེགས་སྟོད་ཆ་སྨད་ཆ་[58] གཉིས་རྒྱ་ནག་ནས་སྤྲག་བརྒྱུད་འགྱུར་བ་དང་

57 བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པའི་ཚོགས་གཙོ་བོད་མི་ཞིག་འདེམས་ཐོན་བྱུང་བ། ཌྷ་རྨས་ལ། དམངས་གཙོ། ཟླ་ཕྲེད་གསར་ཤོག ༡༩༩༤ ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༣༠ ལོ་ ༦ ཨང་ ༡༢ པར་ངོས་ ༨ པ་དང་། དམངས་གཙོ། ཟླ་ཕྲེད་གསར་ཤོག ༡༩༩༤ ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༡༤ ལོ་ ༦ ཨང་ ༡༣ པར་ངོས་ ༦ ནང་། ནོར་བཅོས་བཅས་ལ་གཟིགས།

58 སྟོད་ཆར་ཤོག་གྲངས་ ༥༧༧ བཞུགས་པ་དང་། སྨད་ཆར་ཤོག་གྲངས་ ༤༣༡ བཞུགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༧

སྐབས་འཁེལ་བ་འདི་ནི་གུས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཐུང་ངུ་འདི་ཡང་དག་ཆ་ཅི་མགྱོགས་འབྲི་བའི་སྐུལ་ལྕག་བསྐོན་མ་དང་། དཔྱད་རྩོམ་འདི་ལྷ་འབྲི་བཞིན་སྐབས་ཕྱག་དེབ་འབྱོར་རྒྱུ་བཅས་དམ་ཚིག་གི་གསེར་ཐག་གཡང་ཡིས་མ་འགོས་པར་མ་འགྲིགས་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ད་བསམ་བཞིན་ ༢༠༠༨ ཕྱི་ཟླ་ ༨ ཚེས་ ༩ བཟང་པོར་ཇོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་གིས་ཞེད་རྩོལ་གྱིས་མཇུག་རྫོགས་པར་སྒྲིལ་བ་དགེ་གྱུར་ཅིག ། །།

ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

ས་རཱ་མཐོ་སློབ་ཀྱི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་དགེ་རྒན་སྐུ་ཞབས་ཐུབ་བསྟན་ཚེ་རིང་ལགས་ནས་དཔྱད་རྩོམ་འདི་ཐེངས་གཅིག་དོ་ནན་ངུ་ངར་གྱིས་ལྟགས་ཀློག་གནང་ནས་དགེ་འདོན་སྐྱོན་སེལ་མཛད་པ་དང་། ཨ་མྱེས་རྨ་ཆེན་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཆབ་ངོམས་བསྟན་པ་ཉི་མ་ལགས་ནས་སྤྱར་རྩར་ཞུ་དག་ཐེངས་གཅིག་གནང་བ་བཅས་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་གོ།།